

Regeringens proposition

2000/01:40

Penningförfalskning m.m.

Prop.
2000/01:40

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 2 november 2000

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i brottsbalken för att förbättra den straffrättsliga regleringen av penningförfalskning och utpräntning av falska pengar. Vidare behövs ändringarna för att Sverige till alla delar skall uppfylla åtagandena enligt den internationella konventionen av den 20 april 1929 för bekämpande av penningförfalskning. Ändringarna syftar också till att genomföra ett inom EU antaget rambeslut om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder.

Det föreslås att det i brottsbalken skall föras in ett särskilt brott, olovlig befattning med falska pengar, och att även försök till anskaffande eller mottagande av falska pengar skall vara straffbart. Dessutom föreslås att sedlar och mynt, som är beslutade men som inte har givits ut, i förfalskningshänseende skall omfattas av samma bestämmelser som gällande sedlar och mynt. Slutligen föreslås att det skall införas en uttrycklig bestämmelse om svensk domsrätt för penningförfalskning samt försök därtill som begåtts utom riket, oberoende av innehållet i lagen på gärningsorten, vilket innebär att kravet på dubbel straffbarhet slopas. Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 april 2001.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	4
3	Ärendet och dess beredning	7
4	1929 års konvention för bekämpande av penningförfalskning	8
4.1	Bakgrund	8
4.2	Konventionen huvudsakliga innehåll	8
5	Europeiska unionens rambeslut om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron	13
5.1	Bakgrund	13
5.2	Beslutsformen rambeslut	15
5.3	Rambeslutets huvudsakliga innehåll	15
6	Behovet av lagändringar	19
6.1	Inledning	19
6.2	Befattning med falska pengar	20
6.3	Sedlar och mynt som inte har satts i omlopp	22
6.4	Domsrätt	24
7	Ikraftträdande	26
8	Ekonomiska konsekvenser	27
9	Författningskommentar	27
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	30
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser	32
Bilaga 3	Internationell konvention för bekämpande av penningförfalskning	33
Bilaga 4	Rådets rambeslut	47
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	53
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	56
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 november 2000	57

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Häri genom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att 2 kap. 3 § samt 14 kap. 6 och 12 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i balken skall införas en ny paragraf, 14 kap. 6 a §, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

För brott som begåtts utom riket
dömes även i annat fall än som
avses i 2 § efter svensk lag och vid
svensk domstol,

1. om brottet förövats *å* svenskt
fartyg eller luftfartyg, *så ock eljest*
om det begåtts i tjänsten av
befälhavaren eller någon som
tillhörde besättningen *å* sådant
fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör Försvarmakten på ett område där en avdelning av Försvarmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i utlandsstyrkan inom Försvarmakten eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,

4. om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför gränsöverskridande arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt,

5. om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning,

6. om brottet begåtts inom område som ej tillhör någon stat och förövats mot svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot utlänning med hemvist i Sverige,

7. om brottet är kapning, sjö-
eller luftfartssabotage, flyg-
platssabotage, försök till sådana
brott, folkrättsbrott, olovlig

För brott som begåtts utom riket
döms även i annat fall än som
avses i 2 § efter svensk lag och vid
svensk domstol,

1. om brottet förövats *på* svenskt
fartyg eller luftfartyg *eller* om det
begåtts i tjänsten av befälhavaren
eller någon som tillhörde
besättningen *på* sådant fartyg,

7. om brottet är kapning, sjö-
eller luftfartssabotage, flyg-
platssabotage, *penning-*
förfalskning, försök till sådana

¹ Senaste lydelse 2000:345 (2000:646).

befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor eller osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, eller

brott, folkrättsbrott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor eller osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, eller

8. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

14 kap.

6 §

Den som eftergör inom eller utom riket gällande penningsedel eller mynt eller *annorledes* förfalskar sedel eller mynt, dömes för penningförfalskning till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som eftergör inom eller utom riket gällande penningsedel eller mynt eller *på annat sätt* förfalskar sedel eller mynt, döms för penningförfalskning till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Första stycket tillämpas även i fråga om penningsedel eller mynt som beslutats för utgivning men som ännu inte är gällande.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst två och högst åtta år.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst två och högst åtta år.

6 a §

Den som anskaffar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar eller tar annan liknande befattning med falsk penningsedel eller falskt mynt som avses i 6 §, med uppsåt att det förfalskade skall prånglas ut, döms för olovlig befattning med falska pengar till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

12 §

För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, undertryckande av urkund, signaturförfalskning, penningförfalskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande av vad som

För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, undertryckande av urkund, signaturförfalskning, penningförfalskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande av vad som

förfalskats, *så ock* för underlåtenhet att avslöja penningförfalskning *dömes* till ansvar enligt *vad* i 23 kap. *stadgas*. Skulle brottet, om det fullbordats, *hava* varit att anse som ringa, *må dock ej* dömas till ansvar enligt *vad* nu sagts.

förfalskats, *och* för underlåtenhet att avslöja penningförfalskning *döms* till ansvar enligt *bestämmelserna* i 23 kap. *Detsamma gäller försök till olovlig befattning med falska pengar som består i försök till anskaffande eller mottagande av det förfalskade*. Skulle brottet, om det fullbordats, *ha* varit att anse som ringa, *skall dock inte* dömas till ansvar enligt *vad* nu sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2001.

3 Ärendet och dess beredning

Den 20 april 1929 antogs inom Nationernas Förbund en konvention för bekämpande av penningförfalskning. Alla medlemsländer i EU, utom Sverige och Luxemburg, har tillträtt.

Vid den sjunde "International Counterfeit Currency Conference" som hölls i Lyon 1987 antogs en resolution varigenom konferensen uppmärksammade de stater som ännu inte anslutit sig till konventionen på behovet av att göra detta. Resolutionen föranledde Sveriges riksbank att i en skrivelse till Justitiedepartementet (dnr 87-111-03) påtala att det vore önskvärt om departementet tog upp denna fråga.

Behovet av att ansluta sig till konventionen har även aktualiserats inom ramen för det straffrättsliga samarbetet i EU.

Den 28 maj 1999 antog EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor en resolution om förstärkning av det straffrättsliga skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron som innehåller huvudlinjerna i en framtida bindande rättsakt (EGT C 171, 18.6.1999, s. 1).

Inom ramen för det mellanstatliga samarbetet i EU:s tredje pelare (polissamarbete och straffrättsligt samarbete) har det därefter förhandlats fram en bindande rättsakt i formen av ett rambeslut som skall komplettera bestämmelserna i 1929 års konvention.

Mot denna bakgrund överlämnade regeringen den 21 mars 2000 till riksdagen propositionen Sveriges tillträde till vissa internationella överenskommelser för bekämpande av penningförfalskning m.m. (prop. 1999/2000:85).

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna den internationella konventionen av den 20 april 1929 för bekämpande av penningförfalskning och det inom EU framförhandlade rambeslutet om förstärkning av det straffrättsliga och övriga skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron. Främst mot bakgrund av behovet av att inom EU snabbt få till stånd ett antagande av rambeslutet lade regeringen inte fram förslag till lagstiftning om genomförandet av åtagandena. Däremot lämnades en utförlig beskrivning av på vilka sätt överenskommelserna kan anses ställa krav på lagändringar. Riksdagen godkände konventionen och rambeslutet den 18 maj 2000 (bet. 1999/2000:JuU20, rskr. 1999/2000:217).

Rambeslutet antogs vid EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor den 29 maj 2000 (EGT L 140, 14.06.2000, s. 1).

Inom Justitiedepartementet har därefter utarbetats promemorian Penningförfalskning m.m. (Ds 2000:36). Promemorian innehåller förslag till de lagändringar som bör vidtas för att Sverige skall förbättra den straffrättsliga regleringen av penningförfalskning och utprångling av falska pengar samt till alla delar uppfylla åtagandena enligt konventionen och rambeslutet.

Promemorian har remissbehandlats. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1* och förteckning över remissinstanserna i *bilaga 2*. En remissammanställning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2000/2974/L5).

Regeringen beslutade den 12 oktober 2000 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

4 1929 års konvention för bekämpande av penningförfalskning

4.1 Bakgrund

Den 20 april 1929 antogs inom Nationernas Förbund (NF) en konvention för bekämpande av penningförfalskning. Avsikten med konventionen var att förbättra det internationella samarbetet för att förebygga, utreda och lagföra penningförfalskning och utprångling av falska pengar.

När NF upplöstes övertog Förenta Nationerna (FN) ansvaret för de konventioner som upprättats inom ramen för NF. Dessutom övergick den tvistlösningsfunktion som enligt konventioner upprättade inom NF tillkom Fasta mellanfolkliga domstolen, till Internationella domstolen.

Även om konventionen nu är 70 år gammal utgör den fortfarande den viktigaste internationella överenskommelsen på området. Konventionen har också en bred anslutning. Bl.a. har samtliga medlemsstater inom EU, utom Sverige och Luxemburg, tillträtt. Enligt uppgift har även Luxemburg inlett arbete för att kunna ansluta sig till konventionen.

Sverige deltar fullt ut i det internationella arbetet för att bekämpa penningförfalskning och det har inte framkommit några uppgifter som tyder på att det faktum att Sverige inte är anslutet till 1929 års konvention skapar problem i det internationella polisiära och rättsliga samarbetet.

4.2 Konventionen huvudsakliga innehåll

Konventionen samt dess protokoll om hur vissa av bestämmelserna i konventionen skall tolkas är i engelsk version samt i svensk översättning bifogad som *bilaga 3*.

Inledande bestämmelser

I *artikel 1* erkänner parterna att konventionens bestämmelser under nuvarande förhållanden utgör det mest effektiva medlet för att förhindra och bestraffa penningförfalskning.

Artikel 2 anger att med ordet pengar avses i konventionen papperspengar (innefattande banksedlar) och pengar av metall som är lagligen utgivna.

I *artikel 3* anges vilka gärningar som skall vara straffbara såsom brott mot allmän lag, enligt följande.

1. Bedräglig framställning eller ändring av pengar, oavsett vilka medel som har använts.
2. Bedräglig utprångling av falska pengar.
3. Införsel till en stat eller mottagande eller anskaffande av falska pengar i avsikt att prångla ut dem och med vetskap om att de är falska.
4. Försök till och uppsåtlig medverkan i dessa gärningar.
5. Framställning, mottagande eller anskaffande i bedrägligt syfte av hjälpmedel eller andra föremål som är specifikt avsedda för förfalskning eller ändring av pengar.

Av *artikel 18* framgår att konventionen inte skall inverka på principen att de gärningar som avses i artikel 3 i varje stat – utan att gärningen tillförsäkras straffrihet – skall kunna rubriceras, åtalas och bestraffas i enlighet med de allmänna stadgandena i statens nationella lagstiftning. I detta sammanhang bör också nämnas att protokollet till konventionen föreskriver att konventionen inte skall inkräkta på parternas rätt att, inom gränserna för sin egen lagstiftning, fritt reglera principerna för att ett lägre eller inget straff ådöms samt benådning och amnesti.

I *artikel 4* föreskrivs att var och en av de gärningar som avses i artikel 3 skall, om de begåtts i olika stater, betraktas som ett särskilt brott. I protokollet till konventionen förklaras att denna artikel inte skall medföra någon ändring i de nationella bestämmelserna om straff vid sammanträffande av brott; den skall inte hindra att den som gör sig skyldig till både penningförfalskning och utprångling av falska pengar straffas endast som penningförfalskare.

Artikel 5 anger att det i straffskalan för brott som avses i artikel 3 inte får göras åtskillnad mellan brott som avser en stats egna pengar och andra staters pengar.

Genom *artikel 6* förbinder sig de stater som erkänner internationell tillämpning av principen om återfall i brott att, inom gränserna för sin lagstiftning, erkänna domar, som meddelats i en annan stat avseende de brott som avses i artikel 3, som återfall i brott.

Utländska målsägandes ställning

Artikel 7 föreskriver att om den interna lagstiftningen medger väckande av enskilt anspråk, skall målsägande från andra stater, däribland den part vars pengar blivit förfalskade, ha samma rättigheter som tillkommer medborgarna i den stat där saken prövas.

Domsrätt

Artikel 8 anger att de stater som inte utlämnar sina egna medborgare skall, om medborgaren har återvänt till sin egen stats territorium efter att i en annan stat ha begått brott som avses i artikel 3, straffa denne som om brottet begåtts inom den egna statens territorium och detta även om den skyldige förvärvat medborgarskapet efter brottets förövande.

Bestämmelsen skall inte tillämpas om det i ett liknande fall inte skulle kunna medges utlämning av en utlänning.

Enligt *artikel 9* skall en utlänning som har begått ett brott som avses i artikel 3 och som uppehåller sig inom en stats territorium vars nationella lagstiftning som allmän regel erkänner principen om beivrande av brott som begåtts utom riket, straffas som om brottet hade begåtts inom denna stats territorium. En förutsättning för skyldigheten att lagföra är att utlämning har begärts och att den anmodade staten inte kan utlämna den anklagade av skäl som saknar samband med brottet.

Artikel 17 innehåller en bestämmelse om konventionens förhållande till internationell rätt. Artikeln klargör att en parts deltagande i konventionen inte får tolkas så att det påverkar partens inställning i den allmänna frågan om straffrättslig jurisdiktion i internationell rätt.

Utlämning

Artikel 10 föreskriver att i de utlämningsavtal som har ingåtts eller i framtiden kan komma att ingås skall de gärningar som avses i artikel 3 betraktas som brott för vilka utlämning kan ske. Bestämmelsen föreskriver också att de parter som inte gör utlämning beroende av överenskommelse eller reciprocitet, skall erkänna de gärningar som avses i artikel 3 som brott för vilka utlämning kan ske. Utlämning skall beviljas i enlighet med den anmodade statens lag.

Beslag och förverkande

I *artikel 11* anges att falska pengar, hjälpmedel och andra föremål som avses i artikel 3 punkt 5 skall tas i beslag och förklaras förverkade. Pengarna, hjälpmedlen och föremålen skall efter förverkandet och på begäran om det överlämnas, antingen till regeringen eller till emissionsinstitutet i den stat vars pengar det är fråga om. Undantag kan göras för dels föremål som, enligt lagen i den stat där lagföringen har skett, måste sparas som bevismaterial, dels för föremål vilkas överlämnande till den i artikel 12 avsedda centralbyrån anses önskvärd. I vart fall skall alla sådana föremål göras obrukbara.

Centralbyrå

Artikel 12 föreskriver att i varje stat skall, inom gränserna för statens lagstiftning, utredningar rörande penningförfalskningar organiseras av en centralbyrå som skall stå i nära kontakt med

- a) emissionsinstitutet,
- b) polismyndigheterna i staten och
- c) centralbyråerna i andra stater.

Varje sådan centralbyrå skall fungera som central för upplysningar som kan underlätta utredning, förhindrande och bestraffning av penningförfalskning.

Artikel 13 föreskriver att centralbyråerna skall stå i direkt förbindelse med varandra.

I *artikel 14* anges hur centralbyråerna skall samarbeta. Varje byrå skall, i den utsträckning den finner det ändamålsenligt, tillhandahålla centralbyråerna i andra stater en uppsättning makulerade exemplar av sin stats lagliga betalningsmedel. Den skall regelbundet lämna centralbyråerna i andra länder underrättelser med nödvändiga detaljuppgifter om dels nya penningemissioner i sin egen stat, dels indragning av pengar beroende på att de upphört att gälla eller av annan anledning. Utom i fall av rent lokalt intresse skall varje centralbyrå, i den utsträckning den finner det ändamålsenligt delge andra centralbyråer följande.

1. Upptäckt av förfalskade pengar. Underrättelser om förfalskning av bank- och centralbankssedlar skall åtföljas av dels en teknisk beskrivning av förfalskningssättet, avgiven uteslutande av det emissionsinstitut vars sedlar har förfalskats, dels en fotografisk avbildning eller, om möjligt, ett exemplar av den falska sedeln. I brådskande fall kan vederbörande centralbyråer under hand delges en anmälan och en summarisk beskrivning från polismyndigheterna, dock utan att det skall inverka på ovannämnda underrättelse och tekniska beskrivning.

2. Upplysningar om utredning, åtal, frihetsberövande, lagföring och utvisning av penningförfalskare samt, om möjligt, deras rörelser och andra upplysningar av betydelse, såsom deras signalement, fingeravtryck och fotografi.

3. Detaljerade upplysningar om upptäckt penningförfalskning med uppgift huruvida upptäckten har lett till att alla falska pengar som är i omlopp har kunnat beslagtas.

Artikel 15 anger att representanterna för centralbyråerna skall hålla konferenser för att säkerställa, förbättra och utveckla det direkta internationella samarbetet för att förhindra och bestraffa penningförfalskning. Vid dessa konferenser skall även representanter för emissionsinstitut och berörda centrala myndigheter delta.

Artikel 16 innehåller bestämmelser om hur parterna skall förfara då de hos varandra ansöker om rättslig hjälp. En ansökan om rättslig hjälp skall framföras a) helst direkt mellan de rättsliga myndigheterna, i förekommande fall via centralbyråerna, b) direkt mellan justitieministrarna i de båda staterna eller direkt från myndigheten i den begärande staten till justitieministern i den anmodade staten, c) genom förmedling av diplomatisk eller konsulär företrädare för den begärande staten i den anmodade staten; denna företrädare skall överlämna framställningen till behörig rättslig myndighet eller till den myndighet som anvisas av regeringen i den anmodade staten och skall direkt från denna myndighet motta de handlingar som utvisar att ansökan har verkställts. I de fall som avses i a) och c) skall en kopia av framställningen alltid samtidigt delges med högsta myndigheten i den anmodade staten. Om inte annat har avtalats, skall framställningen vara avfattad på den begärande myndighetens språk, men den anmodade staten

har rätt att begära auktoriserad översättning till sitt eget språk av den begärande myndigheten.

Ingen bestämmelse i denna artikel skall tolkas som en förpliktelse för parterna att i fråga om brottmål godta någon form eller metod av bevisning som skulle stå i strid med deras lagstiftning.

I protokollet till konventionen anges att parterna är skyldiga att tillmötesgå en framställning om rättslig hjälp endast i den utsträckning det stadgas i deras nationella lagstiftning.

Twistlösning

I *artikel 19* anges att parterna är överens om att tvister som uppkommer mellan dem i fråga om tolkning eller tillämpning av konventionen och som de inte kan lösa genom direkta förhandlingar, skall hänskjutas till Fasta mellanfolkliga domstolen för avgörande. Om tvist har uppkommit och inte parterna, eller någon av dem, är part till protokollet angående den Fasta mellanfolkliga domstolen, skall tvisten enligt deras avgörande och i enlighet med deras konstitutionella ordning, hänskjutas, antingen till Fasta mellanfolkliga domstolen, till en i enlighet med konventionen den 18 oktober 1907 för avgörande på fredlig väg av internationella tvister tillsatt skiljedomstol eller till annan skiljedomstol.

Avslutande bestämmelser

Enligt *artikel 20* är de franska och engelska texterna av konventionen lika giltiga. Artikeln föreskriver också att konventionen skall ratificeras och att ratifikationsinstrumentet skall överlämnas till NF:s generalsekreterare, som skall meddela alla medlemmar i NF och varje utanförstående stat som var företräd vid den konferens där konventionen utformades eller som delgetts konventionen, om mottagandet av ratifikationsinstrumentet.

Artikel 21 föreskriver att från och med den 1 januari 1930 får varje medlem av NF och varje utanförstående stat, som avses i artikel 20 och som inte undertecknat konventionen, ansluta sig till den. Anslutningsinstrumentet skall överlämnas till NF:s generalsekreterare som skall meddela alla förbundsmedlemmar och de utanförstående stater som avses i nämnda artikel.

Enligt *artikel 22* skall de stater som vill göra förbehåll när det gäller konventionens tillämpning, meddela NF:s generalsekreterare om sin avsikt. Denne skall ofördröjligen delge dessa förbehåll med samtliga de parter som har deponerat ratifikations- eller anslutningsinstrument och samtidigt fråga dem om de önskar resa några invändningar. Om ingen av parterna inom sex månader efter delgivningen har rest någon invändning, skall anslutningen till konventionen av den stat som har gjort ifrågavarande förbehåll anses ha blivit godkänd av de övriga parterna med sagda förbehåll.

Artikel 23 föreskriver att en parts ratificering eller anslutning till denna konvention förutsätter att partens lagstiftning och administrativa system står i överensstämmelse med konventionens bestämmelser.

Artikel 24 reglerar konventionens tillämpning på parternas kolonier, översjöiska territorier, protektorat eller områden som står under överhöghet eller mandat.

Enligt *artikel 25* träder konventionen i kraft nittio dagar efter det att NF:s generalsekreterare har mottagit det femte ratifikations- eller anslutningsinstrumentet.

Artikel 26 föreskriver att varje ratifikation eller anslutning som görs efter det att konventionen har trätt i kraft i enlighet med artikel 25 får effekt från och med den nittionde dagen efter det att vederbörande instrument har mottagits av NF:s generalsekreterare.

I *artikel 27* anges att konventionen får sägas upp av medlemmar i NF och av utanförstående stater genom skriftligt meddelande till förbundets generalsekreterare, som skall meddela samtliga medlemmar därom och de utanförstående stater som avses i artikel 20. En uppsägning skall få effekt ett år efter den dag då den mottagits av NF:s generalsekreterare. Uppsägningen skall endast gälla den part på vars vägnar den har gjorts.

Artikel 28 anger att konventionen skall registreras av NF:s sekretariat den dag den träder i kraft, att de befullmäktigade ombuden har undertecknat konventionen samt att den upprättats i Genève den 20 april 1929.

5 Europeiska unionens rambeslut om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron

5.1 Bakgrund

Elva av EU:s medlemsländer införde den 1 januari 1999 en gemensam valuta, euron. Det är dock först den 1 januari 2002 som sedlar och mynt i euro kommer att sättas i omlopp. Under längst ett halvår kommer sedlar och mynt i euro och de deltagande ländernas valutor att kunna användas samtidigt. Därefter, dvs. senast den 1 juli 2002, upphör de deltagande ländernas nationella valutor att gälla.

Euromynten ges ut i åtta valörer; 1, 2, 5, 10, 20 och 50 cent samt 1 och 2 euro. Mynten skall ha en sida som är gemensam för alla länder och en nationell sida. Den gemensamma sidan föreställer Europa. De nationella sidorna skiljer sig åt och varje land kan själv bestämma utformningen. Eurosedlarna kommer att ges ut i sju valörer; 5, 10, 20, 50, 100, 200 och 500 euro. De kommer att ha samma utseende i alla länder som deltar i valutaunionen.

Med hänsyn till att euron är en helt ny valuta som skall införas under en kort övergångsperiod i elva av EU:s medlemsländer samt kommer att få en världsomspännande betydelse, torde man kunna utgå från att den kommer att vara särskilt utsatt för förfalskningsförsök både inom och utom valutaunionen. Särskilt stor kommer risken att vara vid tidpunkten för införandet. Inom ramen för det mellanstatliga samarbetet i EU:s tredje pelare har därför arbete utförts i syfte att förstärka det straffrättsliga skyddet mot penningförfalskning.

I rekommendation nr 26 i handlingsplanen för bekämpande av den organiserade brottsligheten (EGT C 251, 15.8.1997, s. 1) anges bl.a. att rådet och kommissionen, mot bakgrund av befintliga nationella och internationella instrument, bör överväga behovet av att införa gemensamma bestämmelser för att bekämpa efterbildning och förfalskning av sedlar och mynt inför införandet av den gemensamma valutan. I handlingsplanen för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa (EGT C 19, 23.1.1999, s. 1) anges under avsnittet Tillnärmning av straffrättsliga bestämmelser i medlemsstaterna, paragraf 46 b, att medlemsstaterna inom två år efter det att fördraget har trätt i kraft skall granska och vid behov tillnärma den nationella lagstiftningen bl.a. i fråga om penningförfalskning (skydd av euron).

Europeiska rådet (dvs. stats- och regeringscheferna i EU:s medlemsstater) höll den 15–16 oktober 1999 ett särskilt möte i Tammerfors om skapandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i EU. Europeiska rådet ansåg att när det gäller nationell straffrätt bör insatserna för att enas om gemensamma definitioner, grunder för åtal och påföljder i ett första skede koncentreras till ett begränsat antal sektorer av särskild betydelse, bl.a. ekonomisk brottslighet, innefattande förfalskning av euron (se Europeiska rådets slutsats nr 48).

Under andra halvåret 1998 vidtogs i rådsarbetsgruppen gemenskapsrätt och nationell straffrätt inom EU:s rättsliga och inrikes samarbete (efter Amsterdamfördragets ikraftträdande, polissamarbete och straffrättsligt samarbete), den s.k. tredje pelaren, en genomgång av medlemsstaternas nationella lagstiftning vad avser penningförfalskning och utprångling av falska pengar m.m. Under första halvåret 1999 analyserade arbetsgruppen medlemsstaternas lagstiftning och fann att det förelåg behov av att skapa ett rättsligt bindande EU-instrument som kompletterar bestämmelserna i 1929 års konvention.

Arbetet resulterade i en resolution som antogs av europeiska rådet för rättsliga och inrikes frågor den 28 maj 1999 (EGT C 171, 18.6.1999, s. 1). Resolutionen innehåller huvudlinjerna i en framtida bindande rättsakt för medlemsstaterna i EU. I resolutionen anges därvid att bestämmelserna i 1929 års konvention skall utgöra en gemensam minimistandard för det straffrättsliga skyddet mot penningförfalskning för alla Europeiska unionens medlemsstater. Rådet noterar också att de medlemsstater som ännu inte är parter till konventionen har meddelat att de har för avsikt att ansluta sig till den.

Den 9 juli 1999 presenterade det tyska ordförandeskapet i EU ett förslag till rambeslut om förstärkning av det straffrättsliga skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron. Förslaget har behandlats av den ovan nämnda arbetsgruppen som, efter det att Amsterdamfördraget trädde i kraft, har bytt namn till arbetsgruppen för materiell straffrätt.

Rambeslutet antogs vid EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor den 29 maj 2000 (EGT L 140, 14.06.2000, s. 1).

5.2 Beslutsformen rambeslut

Samarbetet i den tredje pelaren (polissamarbete och straffrättsligt samarbete) är mellanstatligt. Några beslutsbefogenheter på dessa samarbetsområden har inte förts över till EU eller några av unionens organ utan medlemsstaterna är bundna av de gemensamma besluten på i princip samma sätt som normalt följer av internationellt samarbete enligt folkrättens regler.

I samband med att Amsterdamfördraget trädde i kraft infördes nya beslutsformer på tredje pelarens område. En av de nya beslutsformerna är rambeslut. Det uttalade syftet med rambesluten är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra. Rambesluten skall vara bindande för medlemsstaterna när det gäller det resultat som skall uppnås men överlämnar åt de nationella myndigheterna att besluta om form och tillvägagångssätt. De skall inte ha direkt effekt (se artikel 34.2 b i Fördraget om Europeiska unionen). Det innebär att de inte kan grunda rättigheter och skyldigheter för enskilda med mindre de har genomförts i nationell lagstiftning.

Rambesluten medför en folkrättslig förpliktelse för Sverige att vid behov genomföra de åtgärder som krävs för att införliva beslutens innehåll med svensk rätt. De påverkar dock inte den grundläggande mellanstatliga karaktären av samarbetet (se prop. 1997/98:58, s. 20 ff.).

Rambeslutens karaktär av mellanstatliga överenskommelser innebär att regeringens befogenhet att ingå sådana överenskommelser begränsas av bestämmelserna i 10 kap. 2 § regeringsformen. Enligt första stycket i detta stadgande får regeringen inte ingå en för riket bindande överenskommelse utan att riksdagen har godkänt denna, om överenskommelsen förutsätter att lag ändras eller upphävs eller att ny lag stiftas eller om överenskommelsen i övrigt gäller något ämne i vilket riksdagen skall besluta. Enligt tredje stycket får regeringen inte heller ingå en för riket bindande internationell överenskommelse utan att riksdagen har godkänt den, om överenskommelsen är av större vikt.

Eftersom det aktuella rambeslutet innehåller ett åtagande att ändra svensk lagstiftning, har det godkänts av riksdagen. Riksdagens godkännande lämnades den 18 maj 2000 (prop. 1999/2000:85, bet. 1999/2000:JuU20, rskr. 1999/2000:217).

5.3 Rambeslutets huvudsakliga innehåll

Rambeslutet är i svensk version bifogad som *bilaga 4*.

Definitioner

I *artikel 1* anges att med konventionen avses den internationella konventionen om bekämpning av penningförfalskning av den 20 april 1929 med tillhörande protokoll. Vidare anges att med pengar avses papperspengar (inklusive sedlar) och pengar av metall som är lagliga betalningsmedel, inklusive eurosedlar och euromynt som är lagliga betalningsmedel i enlighet med rådets förordning (EG) nr 974/98.

Slutligen anges att med juridisk person avses varje enhet som har denna ställning enligt tillämplig nationell lagstiftning, med undantag av stater eller andra offentliga organ vid utövandet av de befogenheter som de har i egenskap av statsmakter samt offentliga internationella organisationer.

Förhållandet till 1929 års konvention

I *artikel 2* föreskrivs att rambeslutets syfte är att komplettera bestämmelserna i 1929 års konvention och underlätta medlemsstaternas tillämpning av den. Därför skall de medlemsstater som hittills inte har anslutit sig till konventionen åta sig att göra detta. Åtagandena enligt 1929 års konvention skall inte påverkas.

Bestämmelser om vilka handlingar som utgör brott

Artikel 3 punkt 1 föreskriver att varje medlemsstat skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att följande handlingar är straffbara:

- a. att i bedrägligt syfte framställa eller ändra pengar, oavsett vilka medel som har använts (motsvarar artikel 3.1 i 1929 års konvention),
- b. att i bedrägligt syfte prångla ut falska pengar (motsvarar artikel 3.2 i 1929 års konvention),
- c. att importera, exportera, transportera, ta emot eller anskaffa falska pengar i avsikt att prångla ut dem och med vetskap om att de är falska,
- d. att i bedrägligt syfte tillverka, ta emot, anskaffa eller inneha redskap, föremål, datorprogram eller alla andra instrument som är specifikt avsedda för att förfalska eller ändra pengar, eller hologram och andra delar av pengar som tjänar till att skydda mot förfalskning.

Enligt *punkt 2 i artikel 3* skall medverkan (medhjälp och anstiftan) till dessa brott vara straffbart. Dessutom skall försök till brott under punkterna a–c vara straffbart.

I *artikel 4* åläggs varje medlemsstat att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de handlingar som anges i artikel 3 skall vara straffbara även när det rör sig om sedlar eller mynt som framställs eller har framställts med hjälp av lagliga anordningar eller material i strid mot de rättigheter eller villkor enligt vilka de behöriga myndigheterna får ge ut sedlar och mynt och utan dessa myndigheters samtycke. Detta syftar t.ex. på fall när anställda vid ett officiellt myntverk präglar mynt för egna ändamål. Bestämmelsen skall dock inte omfatta överskridanden av t.ex. den av Europeiska centralbanken fastställda mängd mynt och sedlar som får utges av medlemsstaternas behöriga mynt- och sedelutgivande myndigheter.

Artikel 5 föreskriver att varje medlemsstat skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de handlingar som anges i artiklarna 3 och 4 är straffbara, a) när de begåtts före den 1 januari 2002 avseende framtida eurosedlar och mynt b) när de avser beslutade, men ännu inte utgivna sedlar och mynt inom valutor som redan är gällande betalningsmedel.

Artikel 6 punkt 1 anger att varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de gärningar som anges i

artiklarna 3–5 medför effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder, inbegripet frihetsberövande som kan leda till utlämning.

Punkt 2 i artikel 6 föreskriver att brottet bedräglig framställning eller ändring av pengar, som anges i artikel 3.1 a, skall kunna bestraffas med fängelse varvid det maximala straffet inte skall understiga åtta år.

Domsrätt

Genom *artikel 7 punkt 1* åtar sig varje medlemsstat att, utan att det påverkar punkt 2 i artikeln, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätta sin jurisdiktion beträffande de brott som anges i artiklarna 3–5, när brottet helt eller delvis har begåtts inom dess territorium. Vidare föreskrivs att artiklarna 8 och 9, såväl som artikel 17, i 1929 års konvention är tillämpliga på de brott som anges i artiklarna 3–5 i rambeslutet.

I *artikel 7 punkt 2* anges att, åtminstone de medlemsstater i vilka euron har antagits, skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att åtal för penningförfalskning, åtminstone när det gäller euron, är möjligt oberoende av gärningsmannens nationalitet och oavsett var brottet har begåtts.

Punkt 3 i artikel 7 föreskriver att om fler än en medlemsstat har jurisdiktion och möjlighet att åtala för ett brott som grundas på samma omständigheter, skall de berörda medlemsstaterna samarbeta för att avgöra vem av dem som skall lagföra gärningsmannen eller gärningsmännen. Målsättningen är att samtliga gärningsmän skall lagföras i en och samma medlemsstat.

Ansvar och påföljder för juridiska personer

Artiklarna 8 och 9 innehåller bestämmelser om ansvar och påföljder för juridiska personer. Artiklarna överensstämmer i tillämpliga delar med artiklarna 3 och 4 i rådets akt av den 19 juni 1997; andra protokollet till konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (EGT C 221, 19.7.1997, s. 11).

I *artikel 8 punkt 1* anges att varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan ställas till ansvar för de brott som anges i artiklarna 3–5 som till deras förmån begås av varje person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och som har en ledande ställning inom den juridiska personens organisation. Den ledande ställningen skall vara grundad på befogenhet att företräda den juridiska personen, befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar, eller befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen. Ansvar skall även kunna utkrävas av den juridiska personen då en person med ledande ställning till förmån för den juridiska personen gör sig skyldig till medhjälp eller anstiftan till de angivna brotten eller försök till brotten penningförfalskning (artikel 3.1 a) eller utprämling av falska pengar (artikel 3.1 b).

Punkt 2 i artikel 8 föreskriver att, utom i de fall som redan avses i punkten 1, skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person kan ställas till ansvar när brister i övervakning eller kontroll, som skall utföras av en sådan person som avses i punkten 1, har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att begå ett brott som anges i artiklarna 3–5 till förmån för den juridiska personen.

Artikel 8 punkt 3 anger att den juridiska personens ansvar enligt punkterna 1 och 2 inte utesluter lagföring av fysiska personer som är gärningsmän, anstiftare eller medhjälpare till brott som anges i artiklarna 3–5.

Artikel 9 punkt 1 föreskriver att varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person som har fällts till ansvar i enlighet med artikel 8.1 kan bli föremål för effektiva, väl avvägda och avskräckande påföljder, som skall innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och som kan innefatta andra påföljder, såsom a) frångående av rätt till offentliga förmåner eller stöd, b) tillfälligt eller permanent näringsförbud, c) rättslig övervakning, eller d) rättsligt beslut om upplösning av verksamheten.

Enligt *punkt 2 i artikel 9* skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person som har ställts till ansvar i enlighet med artikel 8.2 kan bli föremål för effektiva, väl avvägda och avskräckande påföljder eller åtgärder.

Territoriell tillämpning

I *artikel 10* anges att rambeslutet skall tillämpas på Gibraltar.

Genomförande

Artikel 11 punkt 1 föreskriver inom vilken tid medlemsstaterna skall sätta i kraft de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut; såvitt avser artikel 5 a, senast den 31 december 2000 och, såvitt avser övriga bestämmelser, senast den 29 maj 2001.

I *artikel 11 punkt 2* anges att medlemsstaterna, inom samma tidsperioder, till rådets generalsekretariat, Europeiska gemenskapernas kommission och Europeiska centralbanken skall överlämna en text av de bestämmelser i deras nationella lagstiftning som genomför åtagandena enligt detta rambeslut. På grundval av en rapport baserad på denna information och en skriftlig rapport från kommissionen, skall rådet senast den 30 juni 2001 utvärdera i vilken omfattning medlemsstaterna vidtagit nödvändiga åtgärder för att uppfylla rambeslutet.

Ikraftträdande

Enligt *artikel 12* träder rambeslutet i kraft den dag det publiceras i Europeiska gemenskapernas tidning.

6 Behovet av lagändringar

6.1 Inledning

I propositionen Sveriges tillträde till vissa internationella överenskommelser för bekämpande av penningförfalskning m.m. (prop. 1999/2000:85) gjorde regeringen bedömningen att svensk lagstiftning i de flesta avseenden torde uppfylla de krav som konventionen och rambeslutet ställer upp. Riksdagen delade regeringens bedömning (bet. 1999/2000:JuU20, rskr. 1999/2000:217).

Konventionens och rambeslutets *inledande bestämmelser* (artiklarna 1 och 2) ansågs inte innehålla några åtaganden som kräver lagstiftningsåtgärder.

När det gäller bestämmelserna om *vilka handlingar som utgör brott* gjordes bedömningen att reglerna i brottsbalkens 14 kap. om förfalskningsbrott samt 23 kap. om försök, förberedelse, stämpling och medverkan till brott, omfattar i stort sett samtliga de förfaranden som enligt konventionen och rambeslutet skall vara kriminaliserade. För att Sverige fullt ut skall kunna anses uppfylla åtagandena i konventionen och rambeslutet förutsågs dock att det skulle vara nödvändigt att dels det straffrättsliga ansvaret för befattning med falska pengar i vissa avseenden reformeras, dels att för utgivning beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp i förfalskningshänseende skall behandlas på samma sätt som gällande sedlar och mynt. I avsnitt 6.2 och 6.3 redogörs närmare för vilka lagstiftningsåtgärder som bedöms vara nödvändiga.

Rambeslutets *bestämmelser om ansvar och påföljder för juridiska personer* i artiklarna 8 och 9 innebär att påföljder i form av bötesstraff eller administrativa avgifter under vissa förutsättningar skall kunna åläggas juridiska personer när brott har begåtts till deras förmån. Något krav på införande av straffrättsligt ansvar för juridiska personer föreligger inte. Det gjordes därför den bedömningen att reglerna om företagsbot i 36 kap. 7–10 §§ brottsbalken motsvarar de krav som ställs i rambeslutet.

Konventionens bestämmelse om *utländsk målsägandes ställning* (artikel 7) ansågs inte kräva några lagstiftningsåtgärder, eftersom utländska målsägande, i tillämpliga delar, har samma rättigheter som svenska målsägande.

Såvitt avser konventionens bestämmelser om *domsrätt* (artiklarna 8–9 och 17) jämfört med de kompletterande bestämmelserna i rambeslutet (artikel 7), gjordes den bedömningen att reglerna i 2 kap. brottsbalken om tillämpligheten av svensk lag omfattar de situationer där parterna åtar sig att ha domsrätt. Däremot framhölls att det kan finnas behov av lagstiftningsåtgärder för att förstärka skyddet mot förfalskning av svenska sedlar och mynt i fall då brott begås utom riket. I avsnitt 6.4 redogörs närmare för vilka lagstiftningsåtgärder som bedöms vara nödvändiga i detta avseende.

Det ansågs vidare att Sverige genom bestämmelserna i lagen (1957:668) om utlämning för brott torde väl uppfylla de åtaganden som konventionen (artikel 10) och rambeslutet (artikel 6.1) uppställer när det gäller *utlämning* för brott.

Det gjordes också den bedömningen att den svenska lagstiftningen innehåller nödvändig reglering för att uppfylla konventionens bestämmelser om *beslag och förverkande* (artikel 11), *centralbyrå* (artikel 12) och *internationellt samarbete* (artiklarna 13–16). Det framhölls dock att det, i likhet med vad Rikspolisstyrelsen anfört under remissförfarandet, kan finnas anledning att i en förordning föreskriva att styrelsen skall utgöra sådan centralbyrå som anges i konventionen.

Det ansågs slutligen att konventionens bestämmelser om *tvistlösning* (artikel 19) samt de *avslutande bestämmelserna* om ratifikation m.m. (artiklarna 20–28) inte innehåller några åtaganden som kräver lagstiftningsåtgärder.

6.2 Befattning med falska pengar

Regeringens förslag: Det straffrättsliga ansvaret för befattning med falska sedlar och mynt reformeras. Det skall utgöra ett självständigt brott att anskaffa, lämna, ta emot, transportera, förvara eller ta annan liknande befattning med falska sedlar eller mynt med uppsåt att de skall prånglas ut. Även försök till anskaffande eller mottagande av falska pengar skall vara straffbart.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens; dock med den skillnaden att regeringens förslag till lagtext ändrats i enlighet med vad Riksbanken och Ekobrottsmyndigheten föreslagit.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot förslaget. *Riksbanken* och *Ekobrottsmyndigheten* har dock framfört synpunkter avseende lagtextens utformning. De tillstyrker att bestämmelsen, såsom föreslås i promemorian, skall omfatta beslutade men inte utgivna sedlar och mynt, men anser att detta inte med önskvärd tydlighet framgår av lagtexten. De föreslår därför att det i den nya bestämmelsen om olovlig befattning med falska pengar görs en hänvisning till ”falsk sedel eller falskt mynt som avses i 6 §”.

Därutöver framhåller *Riksåklagaren* att från svensk synpunkt utgör de förfaranden som anges i bestämmelsen närmast ett förled till brottet utprånglande av falska mynt eller sedlar enligt 14 kap. 9 § brottsbalken. Riksåklagaren utgår därför från att det skall dömas endast enligt denna senare bestämmelse i de fall den som tagit emot de förfalskade pengarna också prånglar ut dem.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 3 punkt 3 i 1929 års konvention anger bl.a. att mottagande eller anskaffande av falska pengar i avsikt att prångla ut dem och med vetskap om att de är falska skall vara straffbart. I punkt 4 i artikel 3 föreskrivs att försök till bl.a. dessa gärningar skall vara straffbart. Rambeslutet innehåller motsvarande bestämmelser (artikel 3.1 c jämförd med artikel 3.2).

Enligt 14 kap. 6 § brottsbalken döms den som eftergör inom eller utom riket gällande penningssedel eller mynt eller annorledes förfalskar sedel eller mynt för penningförfalskning. I 14 kap. 9 § samma balk föreskrivs bl.a. att den som utprånglar falsk sedel eller falskt mynt döms för brukande av det förfalskade såsom hade han själv gjort förfalskningen.

För ansvar krävs att det förfalskade utges som äkta under vilseledande av den som mottar det. Det krävs däremot inte att gärningsmannen erhåller valuta för de falska pengarna. I 14 kap. 12 § samma balk stadgas bl.a. att för försök eller förberedelse till brukande av vad som förfalskats dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

I 23 kap. 2 § brottsbalken anges bl.a. att den som med uppsåt att utföra eller främja brott anskaffar, förfärdigar, lämnar, mottager, förvarar, fortskaffar eller tager annan dylik befattning med gift, sprängämne, vapen, dyrk, förfalskningsverktyg eller annat sådant hjälpmedel, i de fall det är särskilt föreskrivet, skall dömas för förberedelse till brott. Som exempel på vilka föremål som räknas till hjälpmedel nämns i motiven föremål som tillkommit genom förfalskning, t.ex. falsk sedel. Det anges att befattning med sådana föremål i första hand är kriminaliserad i kapitlet om förfalskning, men att, i den mån så inte är fallet, sådan gärning kan vara att bestraffa som förberedelse till det brott för vars utförande det förfalskade är avsett. Förfärdigande av falsk sedel eller falskt mynt är sålunda att bestraffa enligt 14 kap. 6 § brottsbalken och utprångling därav som brukande av falsk urkund enligt 14 kap. 9 § samma balk, men anskaffande eller fortskaffande av falsk sedel eller falskt mynt kan vara att straffa som förberedelse till bedrägeri (jfr NJA II 1948, s. 196).

För bedrägeri döms enligt 9 kap. 1 § brottsbalken den som medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledda eller någon i vars ställe denne är. Ansvar för förberedelse till bedrägeri förutsätter således att det är visat att gärningsmannen hade uppsåt att vilseleda och förmå någon annan till en disposition som skulle innebära förmögenhetsöverföring.

När det gäller brukande av falsk sedel eller falskt mynt krävs inte att gärningsmannen erhåller valuta för de falska pengarna; även om dessa är en gåva är gärningen i allmänhet ägnad att framdeles medföra skada, och då föreligger straffbar utprångling. För att kunna döma till ansvar för förberedelse till brukande av falsk sedel eller falskt mynt är det således tillräckligt om det går att bevisa att gärningsmannen hade för avsikt att vilseleda den som mottar de falska pengarna om deras äkthet. Det krävs inte att det skall vara visat att gärningsmannen också, såsom vid förberedelse till bedrägeri, hade uppsåt att förmå den som mottar pengarna till en disposition som skulle innebära förmögenhetsöverföring.

Det har i olika sammanhang anförts att vid brott som avser hantering av en viss sak denna sak inte i sig kan anses vara ett sådant hjälpmedel för brottet som avses i bestämmelsen om förberedelse (se t.ex. Hoflund i SvJT 1985 s. 41, Jareborg, Straffrättens ansvarslära, 1994, s. 94 samt Holmqvist m.fl., Brottsbalken En kommentar, 1998, s. 23:27). I ett avgörande från Svea hovrätt (RH 1996:148) ansågs sålunda två falska tusenkronorssedlar inte utgöra hjälpmedel för brottet utprångling av falsk sedel, med motiveringen att vid brott som avser hantering av en viss sak denna sak i sig inte kan anses vara ett sådant hjälpmedel för brottet som avses i 23 kap. 2 § första stycket brottsbalken. Hovrätten anförde därvid att det sagda inte innebär att falska sedlar inte skulle kunna utgöra hjälpmedel för andra typer av brott. När falska sedlar sätts i omlopp torde

detta, enligt hovrättens mening, normalt ske genom ett förfarande som uppfyller rekvisiten för bedrägeri. Domen överklagades till Högsta domstolen som dock beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Mot bakgrund av det nu anförda framstår det som tveksamt om det straffrättsliga ansvaret för befattning med falska pengar fullt ut täcker sådana situationer där det inte går att styrka uppsåt till sådan skada och vinning som förutsätts enligt bedrägeribestämmelsen. Detta talar för att det föreligger behov av ändrad lagstiftning för att Sverige skall anses uppfylla de krav som ställs i konventionen och rambeslutet. Därtill kommer att bestämmelserna i artikel 3 punkt 4 i 1929 års konvention och artikel 3.2 i rambeslutet synes sträcka sig längre än den svenska lagstiftningen på området. Enligt artiklarna skall nämligen bl.a. försök till anskaffande och mottagande av falska pengar vara straffbelagt, vilket innebär att det straffbara området utsträcks till att omfatta förfaranden som kan föregå befattning med falska pengar. Även om flertalet sådana handlingar torde vara att bedöma som medhjälp till brukande av falsk sedel eller falskt mynt eller medhjälp till försök eller förberedelse till sådant eller annat brott, synes en förändring av lagstiftningen vara nödvändig, eftersom konventionen och rambeslutet ålägger parterna att kriminalisera alla former av försök till anskaffande eller mottagande av falska pengar. Det är nämligen enligt svensk rätt inte straffbelagt såsom förberedelse att försöka anskaffa hjälpmedel eller att planera sådan anskaffning.

Brott som riktar sig mot sedlar och mynt får anses särskilt straffvärda, eftersom de kan allvarligt skada förtroendet för de pengar som är gällande betalningsmedel. Det är således av stor vikt att det straffrättsliga skyddet av pengar inte har några brister. Med hänsyn härtill och vad som i övrigt anförts anser regeringen att det föreligger behov av att införa en särskild straffbestämmelse i 14 kap. brottsbalken om ansvar för olovlig befattning med falska pengar. En sådan konstruktion gör det möjligt att på försöksstadiet straffbelägga sådan befattning med falska pengar som enligt bestämmelserna i konventionen och rambeslutet skall vara kriminaliserad.

Såsom *Riksåklagaren* påpekat utgör de förfaranden som anges i den nya bestämmelsen om olovlig befattning med falska pengar närmast ett förled till brottet utprångling av falsk sedel eller falskt mynt enligt 14 kap. 9 § brottsbalken. Det skall därför dömas endast enligt den senare paragrafen i de fall den som tagit emot de falska pengarna också prånglar ut dem. I författningskommentaren lämnas en närmare redogörelse för bestämmelsens utformning och tillämpning samt hur den förhåller sig till övriga bestämmelser i brottsbalken.

6.3 Sedlar och mynt som inte har satts i omlopp

Regeringens förslag: Sedlar och mynt som är beslutade men som inte har givits ut, skall i förfalskningshänseende likställas med gällande sedlar mynt.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 5 i rambeslutet skall de förfaranden som anges i artiklarna 3 och 4 vara straffbara även då de avser beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp. Enligt vad som är känt har det i Sverige aldrig förekommit några fall där sådana sedlar eller mynt har förfalskats eller prånglats ut.

Stadgandet om penningförfalskning i 14 kap. 6 § brottsbalken är endast tillämpligt på ”inom eller utom riket gällande penningsedel eller mynt”. Sedlar och mynt blir gällande först när de har givits ut i enlighet med de bestämmelser som reglerar utgivningen av pengar. I Sverige har Riksbanken, enligt 9 kap. 13 § regeringsformen, ensam rätt att ge ut svenska sedlar och mynt. Enligt 5 kap. 1 § andra stycket lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank är sedlar och mynt som ges ut av Riksbanken lagliga betalningsmedel. I motiven till denna bestämmelse anges att innebörden av att sedlar och mynt är lagliga betalningsmedel, är att var och en är skyldig att ta emot dessa sedlar och mynt som betalning (prop. 1986/87:143, s. 64).

Sedlar och mynt som är beslutade av behöriga myndigheter, men som ännu inte givits ut och därför inte blivit gällande, skyddas alltså inte av bestämmelsen om penningförfalskning. Däremot torde sådana sedlar och mynt vara att i förfalskningshänseende anse som sådan urkund som avses i 14 kap. 1 § brottsbalken. Eftergörande av beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp torde därför utgöra framställande av falsk urkund och därmed vara att bestraffa som urkundsförfalskning.

Regeringen anser dock att det finns skäl som talar för att beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp i förfalskningshänseende helt bör likställas med gällande sedlar och mynt. Det framstår av systematiska skäl som lämpligt att alla beslutade sedlar och mynt, oavsett om dessa har satts i omlopp eller inte, har samma straffrättsliga skydd. Det kan med fog hävdas att straffvärdet för gärningar som riktar sig mot beslutade sedlar och mynt som skall sättas i omlopp och därmed utgöra lagliga betalningsmedel, t.ex. eftergörande av sådana sedlar och mynt, är så högt att de bör bedömas enligt den strängare straffskalan för penningförfalskning. Därutöver bör det tas i beaktande att man inom EU fäst särskild uppmärksamhet vid denna fråga. Rambeslutet innebär också att samtliga de förfaranden som anges i artiklarna 3 och 4 skall vara straffbara även då de riktar sig mot i behörig ordning beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp. Rambeslutet torde således innebära ett krav på ändring av svensk lagstiftning i detta avseende.

Ändringen torde enklast kunna göras genom att i 14 kap. 6 § brottsbalken föra in ett nytt stycke där det anges att första stycket tillämpas även i fråga om penningsedel eller mynt som beslutats för utgivning men som ännu inte är gällande. Därigenom kommer också reglerna om olovlig befattning med och utprångling av falsk sedel eller falskt mynt att äga tillämpning på för utgivning beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp.

Regeringens förslag: Det skall i brottsbalken föras in en uttrycklig bestämmelse om att svenska domstolar skall kunna döma över penningförfalskning eller försök därtill som begåtts utom riket, oberoende av innehållet i lagen på gärningsorten.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser, förutom Stockholms tingsrätt, har tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot förslaget. *Stockholms tingsrätt* avstyrker förslaget att slopa kravet på dubbel straffbarhet. Tingsrätten anser att kravet på dubbel straffbarhet är uttryck för en grundläggande princip i svensk rätt. Lagstiftaren har tidigare varit mycket restriktiv då det gällt att medge undantag från denna princip. Penningförfalskning är inte ett brott av samma kaliber som exempelvis kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller folkrättsbrott. När det gäller det undantag som förra året infördes i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympling av kvinnor hade det sin grund i att kravet på dubbel straffbarhet vid just detta brott medförde särskilda svårigheter, som kunde ge stötande resultat. Tingsrätten anser således inte att de skäl som lagts fram för att undanta penningförfalskning från kravet på att brottet skall vara straffbart även på gärningsorten har sådan tyngd att ändringen är motiverad. De åsikter i doktrinen man hänvisar till i promemorian är sekelgamla. Inte heller finns någon analys av att kravet på dubbel straffbarhet skulle vålla särskilda problem vid bekämpande av penningförfalskning. Förslaget avstyrks därför i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Tillämpligheten av svensk lag regleras i huvudsak i 2 kap. brottsbalken. I 2 §, som innehåller huvudreglerna om den svenska kompetensen i fråga om brott som begåtts utom riket, anges i första stycket att för brott som begåtts utom riket döms efter svensk lag och vid svensk domstol om brottet har begåtts

- 1) av svensk medborgare eller av utlänning med hemvist i Sverige,
- 2) av utlänning utan hemvist i Sverige, som efter brottet blivit svensk medborgare eller tagit hemvist här i riket eller som är dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare och finns här, eller
- 3) av annan utlänning som finns här i riket och på brottet enligt svensk lag kan följa fängelse i mer än sex månader.

I andra stycket anges att första stycket inte gäller om gärningen är fri från ansvar på gärningsorten eller om den har begåtts inom ett område som inte tillhör någon stat och enligt svensk lag strängare straff än böter inte kan följa på gärningen. Bestämmelsen ställer alltså upp ett krav på dubbel straffbarhet.

I 2 kap. 3 § samma balk kompletteras bestämmelserna i 2 § angående den svenska jurisdiktionskompetensen beträffande brott begånget utom riket med bestämmelser som utsträcker kompetensen till vissa specialfall. Bestämmelserna innebär att svensk domstol alltid skall kunna döma över vissa brott, oberoende var och av vem de har begåtts; alltså utan att kravet på dubbel straffbarhet är uppfyllt.

I lagrummets femte punkt anges att för brott som begåtts utom riket döms även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk

domstol, om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning. Bestämmelsen ger uttryck för den s.k. statsskyddsprincipen. Principen innebär att svensk domstol alltid skall kunna döma över ett sådant brott, oberoende var och vem det har begåtts; alltså utan att kravet på dubbel straffbarhet är uppfyllt.

Vid tolkningen av uttrycket brott mot Sverige kan ledning hämtas i ett uttalande av Straffrättskommittén i dess förslag till brottsbalk (SOU 1953:14, s. 450; NJA II 1962, s. 59 f.). Kommittén ansåg att uttrycket brott mot Sverige innefattar brott som omedelbart riktar sig mot ett straffskyddat intresse beträffande vilket svenska staten uppfattas som bärare. Hit hör, enligt kommittén, främst brott mot svenska statens yttre eller inre säkerhet eller dess offentliga myndigheter eller ämbetsbrott av svensk tjänsteman (jfr uttalande av lagrådet, NJA II 1962 s. 63). Högsta domstolen har anfört att dessa motivuttalanden ger vid handen att uttrycket "brottet förövats mot Sverige" bör tolkas restriktivt och anses gälla gärningar där angreppet mot svenska staten träder i förgrunden (NJA 1983 s. 425). Det förtjänar även att nämnas att i SvJT 1952 ref. s. 291 ansågs förfalskning av pass inte vara begånget mot Sverige eller svensk man.

Som anges i promemorian finns det i och för sig vissa uttalanden i äldre litteratur som ger uttryck för att penningförfalskning, när det gäller svenskt mynt eller svensk sedel, skulle kunna utgöra brott mot Sverige. Såsom påpekas av *Stockholms tingsrätt* är dock dessa uttalanden numera ganska ålderstigna och bör därför inte tillmätas någon större betydelse i sammanhanget.

Mot denna bakgrund framstår det som tveksamt om penningförfalskning är ett sådant brott som faller in under den utsträckta kompetensen. För att en svensk domstol i dag skall kunna ingripa mot penningförfalskning, som har begåtts utomlands, torde det därför krävas att gärningen är straffbar även där. Penningförfalskning torde i och för sig vara straffbart i de allra flesta länder. Det kan emellertid inte uteslutas att en situation i framtiden uppkommer där kravet på dubbel straffbarhet lägger hinder i vägen för lagföring i Sverige av penningförfalskning som ägt rum utomlands. Detta aktualiserar frågan om att genom lagändring utsträcka den svenska domsrätten till att gälla oberoende av kravet på dubbel straffbarhet.

Som *Stockholms tingsrätt* angett har Sverige principiellt sett intagit en restriktiv hållning när det gäller att göra undantag från kravet på dubbel straffbarhet. Det har emellertid i det internationella straffrättsliga samarbetet blivit allt vanligare att överge kravet på dubbel straffbarhet i de fall där det finns ett gemensamt internationellt intresse av att kunna beivra gärningen varhelst den begås. Exempel på sådana brott är olika handlingar med anknytning till terrorism samt befattning med vissa förbjudna vapen. *Stockholms tingsrätt* har ifrågasatt om penningförfalskning är ett så allvarligt brott att det kan jämföras med dessa.

Alla stater har ett starkt intresse av att upprätthålla förtroendet för sedlar och mynt som gällande betalningsmedel. Penningförfalskning är till sin karaktär ett gränsöverskridande brott. Förfalskning av sedlar och mynt, oberoende av vilket lands valuta det avser, kan utföras var som

helst i världen för att sedan spridas till ett eller flera länder, däribland Sverige. Den ökade globala samfärdseln och det förhållandet att de flesta valutor fritt kan växlas mot varandra gör behovet av skydd än mer påtagligt, både såvitt avser svenska sedlar och mynt som utländska sådana.

Regeringen gör mot denna bakgrund bedömningen att det finns ett internationellt intresse av att kunna straffa penningförfalskning oberoende var och av vem den utförs.

Med hänsyn härtill anser regeringen, i likhet med majoriteten av remissinstanserna, att övervägande skäl talar för att svenska domstolar bör ges kompetens att döma över penningförfalskning även i de fall då kravet på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt.

Det bör därför i 2 kap. 3 § brottsbalken föras in en uttrycklig bestämmelse om att svenska domstolar skall kunna döma över penningförfalskning eller försök därtill som begåtts utom riket, oberoende av innehållet i lagen på gärningsorten. Genom den föreslagna ändringen i 14 kap. 6 § brottsbalken kommer bestämmelsen att även omfatta för utgivning beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp.

7 Ikraftträdande

De nya bestämmelserna bör lämpligen träda i kraft den 1 april 2001. Inga övergångsbestämmelser krävs.

I artikel 26 i 1929 års konvention anges att varje ratifikation eller anslutning som görs efter det att konventionen har trätt i kraft får effekt från och med den nittionde dagen efter det att vederbörande instrument har mottagits av Nationernas förbunds generalsekreterare. Artikel 23 föreskriver att en parts ratificering eller anslutning till konventionen förutsätter att partens lagstiftning och administrativa system står i överensstämmelse med konventionens bestämmelser. För att Sverige skall kunna ansluta sig till konventionen krävs således att den lagändring avseende befattning med falska pengar som föreslagits i avsnitt 6.2 har trätt i kraft. Sverige bör utan dröjsmål ansluta sig till konventionen. Det finns därför skäl att låta lagändringarna träda i kraft så snart som möjligt.

Enligt artikel 10 i rambeslutet skall medlemsstaterna sätta i kraft de åtgärder som är nödvändiga för att följa rambeslutet senast den 31 december 2000 med avseende på artikel 5 a och senast den 29 maj 2001 med avseende på övriga bestämmelser. Dessa åtgärder har dock ingen betydelse för rambeslutets ikraftträdande. I artikel 11 i rambeslutet föreskrivs nämligen att det träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning.

8 Ekonomiska konsekvenser

Tillträdandet av 1929 års konvention och genomförandet av rambeslutet och de föreslagna lagändringarna kan komma att innebära viss ytterligare belastning på polisväsendet, dock inte i sådan omfattning att det föranleder några nämnvärda ekonomiska konsekvenser. Sammanfattningsvis görs bedömningen att de tillkommande uppgifterna ryms inom polisorganisationens anslag.

9 Författningskommentar

Lag om ändring i brottsbalken

2 kap.

3 §

Ändringen, som behandlas i avsnitt 6.4, innebär att penningförfalskning och försök därtill kan lagföras i Sverige oavsett platsen för brottet eller gärningsmannens nationalitet. Inte heller dubbel straffbarhet krävs för lagföring i Sverige, dvs. gärningen behöver inte vara straffbar på orten där den begicks.

Genom ändringen i 14 kap. 6 § brottsbalken kommer bestämmelsen att även omfatta för utgivning beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp. Det innebär att också de fall då någon eftergör eller på annat sätt förfalskar en ny sedel eller ett nytt mynt som ännu inte har satts i omlopp, kommer att omfattas av bestämmelsen.

14 kap.

6 §

Ändringen, som behandlas i avsnitt 6.3, innebär att tillämpningsområdet för brottet penningförfalskning utvidgas till att omfatta, inte bara gällande sedlar och mynt, utan även för utgivning beslutade sådana sedlar och mynt. Ändringen innebär således att för utgivning beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp, såvitt avser den straffrättsliga bedömningen, i alla avseenden likställs med gällande pengar.

För straffansvar skall fordras att förfalskningen avser sedel eller mynt som är beslutad för utgivning i enlighet med de bestämmelser som reglerar utgivningen av pengar i just den penningenheten. I Sverige är det Riksbanken som, enligt 9 kap. 13 § regeringsformen, ensam har rätt att ge ut svenska sedlar och mynt. Lagändringen innebär således att den som eftergör eller på annat sätt förfalskar en ny sedel eller ett nytt mynt som Riksbanken beslutat att ge ut, men som ännu inte har satts i omlopp och därmed ännu inte är gällande, skall dömas för penningförfalskning.

Bestämmelsen kommer även att omfatta helt nya valutor, t.ex. euron, redan innan sedlar och mynt i den penningenheten blivit gällande. Euron infördes som valuta redan den 1 januari 1999, men det är först den 1 januari 2002 som sedlar och mynt i euro kommer att sättas i omlopp. Trots detta har redan valörer, utseende, form, storlek, sammansättning m.m. av sedlar och mynt beslutats och offentliggjorts. Den som redan

före den 1 januari 2002 eftergör eller på annat sätt förfalskar sådan sedel eller sådant mynt kommer därför att kunna dömas för penningförfalskning.

6 a §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.2, är ny och innebär att sådan befattning med falsk sedel eller falskt mynt som föregår utprämling av falska pengar enligt 14 kap. 9 § brottsbalken eller försök till sådant brott samlas under ett särskilt straffstadgande.

Enligt bestämmelsen skall det vara straffbart att anskaffa, lämna, ta emot, förvara, transportera eller ta annan liknande befattning med falsk sedel eller falskt mynt som avses i 6 § om befattningen sker med uppsåt att det förfalskade skall prämlas ut. Flertalet av dessa förfaranden torde redan i dag vara straffbelagda.

Den nu föreslagna bestämmelsen syftar till att skapa ett mer heltäckande straffrättsligt skydd mot sådana förfaranden som kan föregå utprämling av falska sedlar eller mynt än som följer av bestämmelserna om förberedelse till brott. Den innebär att de förfaranden med falska pengar som tidigare varit att bedöma såsom antingen förberedelse till brukande av falsk sedel eller falskt mynt eller förberedelse till bedrägeri eller annat brott på ett gemensamt och enhetligt sätt skall bedömas som olovlig befattning med falska pengar. Genom ändringen i 14 kap. 6 § brottsbalken kommer straffansvaret att omfatta inte bara sedlar och mynt som utgör gällande betalningsmedel i det land där de utfärdats utan även för utgivning beslutade sedlar och mynt som ännu inte har satts i omlopp.

12 §

Ändringen innebär att försök till sådan olovlig befattning med falska pengar som avses i den nya bestämmelsen i 14 kap. 6 a § brottsbalken då det avser försök till anskaffande eller mottagande av falsk sedel eller falskt mynt görs straffbart. Ändringen är en följd av de åtaganden som följer av såväl 1929 års konvention som rambeslutet. Artikel 3 punkt 3 i 1929 års konvention anger bl.a. att mottagande eller anskaffande av falska pengar i avsikt att prämla ut dem och med vetskap om att de är falska skall vara straffbart. I punkt 4 i artikel 3 föreskrivs att försök till bl.a. dessa gärningar skall vara straffbart. Rambeslutet innehåller motsvarande bestämmelser (artikel 3.1 c jämförd med artikel 3.2).

Det går inte att mera allmänt säga när ett brott är fullbordat. Detta varierar från fall till fall beroende på de rekvisit som angetts i det tillämpliga straffbudet. Det finns alltså inga "naturliga" försök eller "naturliga" kännetecken på ett fullbordat brott. Lagstiftaren kan välja vid vilken tidpunkt i ett händelseförlopp som ett brott skall anses fullbordat. Försök har mot bakgrund av detta bestämts på ett negativt sätt på så sätt att försöksansvar endast aktualiseras när brottet inte har fullbordats.

För att straffbart försök skall föreligga krävs enligt 23 kap. 1 § brottsbalken att gärningsmannen påbörjat utförandet av brottet, att det inte kommit till fullbordan samt att det antingen förelegat fara för brottets fullbordan eller att sådan fara varit utesluten endast på grund av tillfälliga omständigheter.

Att gärningsmannen skall ha påbörjat utförandet innebär att den s.k. försökspunkten skall vara uppnådd. Det innebär att gärningsmannen skall ha lämnat planeringsstadiet och övergått till det stadium då brottet skall förverkligas.

För att det skall kunna anses föreligga ett straffbart försök till anskaffande eller mottagande av falska pengar torde det därför regelmässigt krävas att gärningsmannen gjort mer än att bara ta kontakt med en person som han eller hon vet har tillgång till falska pengar. Försökspunkten torde anses vara uppnådd först då mer konkreta åtgärder för anskaffande är vidtagna. Det torde därvid för försöksansvar krävas att överenskommelse träffats om hur och när överlämnande skall ske samt att man även i övrigt vidtagit åtgärder för att kunna komma i besittning av pengarna. Det kan t.ex. bestå i att gärningsmannen har begivit sig till den plats där överlämnande skall ske eller att denne på överenskommet sätt har ställt i ordning platsen för överlämnande.

I enlighet med det ovan anförda kan inte heller den som såsom mellanman helt allmänt åtager sig att för annans räkning ta emot och förmedla falska pengar anses ha uppnått försökspunkten. Även i detta fall torde krävas att mer konkreta åtgärder vidtagits som visar att gärningsmannen har för avsikt att fullfölja brottsplanen. Det kan t.ex. bestå i att gärningsmannen följer givna instruktioner såsom att befinna sig på en viss plats vid en viss tidpunkt för att där vänta på den som skall överlämna de falska pengarna.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att 2 kap. 3 § samt 14 kap. 6 och 12 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i balken skall införas en ny paragraf, 14 kap. 6 a §, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

För brott som begåtts utom riket dömes även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats å svenskt fartyg eller luftfartyg, så ock eljest om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör försvarsmakten på ett område där en avdelning av försvarsmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i utlandsstyrkan inom Försvarsmakten eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,

4. om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning,

5. om brottet begåtts inom område som ej tillhör någon stat och förövats mot svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot utlänning med hemvist i Sverige,

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplats-sabotage, försök till sådana brott, folkrättsbrott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor eller osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, eller

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplats-sabotage, *penningförfalskning*, försök till sådana brott, folkrättsbrott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor eller osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, eller

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

14 kap.

6 §

Den som eftergör inom eller utom riket gällande penningsedel eller mynt eller annorledes förfalskar sedel eller mynt, dömes för penning-

¹ Senaste lydelse 1999:1154

förfalskning till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Prop. 2000/01:40
Bilaga 1

Vid tillämpning av första stycket skall med inom eller utom riket gällande penningssedel eller mynt likställas sådan penningssedel eller sådant mynt som beslutats för utgivning.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst två och högst åtta år.

6 a §

Den som anskaffar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar eller tar annan liknande befattning med falsk penningssedel eller falskt mynt, med uppsåt att det förfalskade skall prånglas ut, döms för olovlig befattning med falska pengar till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

12 §

För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, undertryckande av urkund, signaturförfalskning, penningförfalskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande av vad som förfalskats, så ock för underlåtenhet att avslöja penningförfalskning dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle brottet, om det fullbordats, *hava* varit att anse som ringa, *må dock ej* dömas till ansvar enligt vad nu sagts.

För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, undertryckande av urkund, signaturförfalskning, penningförfalskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande av vad som förfalskats, och för underlåtenhet att avslöja penningförfalskning *döms* till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. *Detsamma gäller försök till olovlig befattning med falska pengar som består i försök till anskaffande eller mottagande av det förfalskade.* Skulle brottet, om det fullbordats, *ha* varit att anse som ringa, *skall dock inte* dömas till ansvar enligt vad nu sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2001.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2000/01:40
Bilaga 2

Remissyttrande har avgivits av Riksdagens ombudsmän, Göta hovrätt, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Domstolsverket, Riksåklagaren, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Riksbanken, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Svenska Bankföreningen, Sveriges domareföbund.

Internationell konvention för bekämpande av penningförfalskning

INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE SUPPRESSION OF COUNTERFEITING CURRENCY

PART I

Article 1

The High Contracting Parties recognise the rules laid down in Part I of this Conventions as the most effective means in present circumstances for ensuring the prevention and punishment of the offence of counterfeiting currency.

Article 2

In the present Convention, the word "currency" is understood to mean paper money (including banknotes) and metallic money, the circulation of which is legally authorised.

Article 3

The following should be punishable as ordinary crimes:

- (1) Any fraudulent making or altering of currency, whatever means are employed;
- (2) The fraudulent uttering of counterfeit currency;
- (3) The introduction into a country of or the receiving or obtaining counterfeit currency with a view to uttering the same and with knowledge that it is counterfeit;
- (4) Attempts to commit, and any intentional participation in, the foregoing acts;

INTERNATIONELL KONVENTION FÖR BEKÄMPANDE AV PENNINGFÖRFALSKNING

DEL I

Artikel 1

De höga fördragsslutande parterna erkänner att de bestämmelser som ingår i del I i denna konvention under nuvarande förhållanden utgör de mest effektiva medlen att förhindra och bestraffa penningförfalskning.

Artikel 2

I denna konvention avses med ordet *pengar* papperspengar (innefattande banksedlar) och pengar av metall som är lagligen utgivna.

Artikel 3

Följande gärningar skall vara straffbara såsom brott mot allmän lag:

- (1) Bedräglig framställning eller ändring av pengar, oavsett vilka medel som har använts.
- (2) Bedräglig utprämling av falska pengar.
- (3) Införsel till en stat eller mottagande eller anskaffande av falska pengar i avsikt att prämla ut dem och med vetskap om att de är falska.
- (4) Försök till och uppsåtlig medverkan i dessa gärningar.

(5) The fraudulent making, receiving or obtaining of instruments or other articles peculiarly adapted for the counterfeiting or altering of currency.

Article 4

Each of the acts mentioned in Article 3, if they are committed in different countries, should be considered as a distinct offence.

Article 5

No distinction should be made in the scale of punishments for offences referred to in Article 3 between acts relating to domestic currency on the one hand and to foreign currency on the other; this provision may not be made subject to any condition of reciprocal treatment by law or by treaty.

Article 6

In countries where the principle of the international recognition of previous convictions is recognised, foreign convictions for the offences referred to in Article 3 should, within the conditions prescribed by domestic law, be recognised for the purpose of establishing habitual criminality.

Article 7

In so far as "civil parties" are admitted under the domestic law, foreign "civil parties", including, if necessary, the High Contracting Party whose money has been counterfeited, should be entitled to all rights allowed to inhabitants by the laws of the country in which the case is tried

Article 8

In countries where the principle of the extradition of nationals is not recognised, nationals who have

(5) Framställning, mottagande eller anskaffande i bedrägligt syfte av hjälpmedel eller andra föremål som specifikt är avsedda för förfalskning eller ändring av pengar.

Artikel 4

Var och en av de gärningar som avses i artikel 3 skall, om de begåtts i olika stater, betraktas som ett särskilt brott.

Artikel 5

I straffskalan för de brott som avses i artikel 3 får inte göras åtskillnad mellan brott som avser en stats egna pengar och andra staters pengar; denna bestämmelse får inte göras beroende av i lag eller överenskommelse fastställt villkor om reciprocitet.

Artikel 6

Stater som erkänner internationell tillämpning av principen om återfall i brott skall, inom gränserna för sin lagstiftning, erkänna domar som meddelats i en annan stat, som gäller brott som avses i artikel 3, som återfall i brott.

Artikel 7

Om den interna lagstiftningen medger väckande av enskilt anspråk, skall målsägande från andra stater, däribland även den part vars pengar har blivit förfalskade, åtnjuta alla de rättigheter som tillkommer medborgarna i den stat där saken prövas.

Artikel 8

I stater som inte erkänner principen om utlämning av egna medborgare skall medborgare, som

returned to the territory of their own country after the commission abroad of an offence referred to in Article 3 should be punishable in the same manner as if the offence had been committed in their own territory, even in a case where the offender has acquired his nationality after the commission of the offence.

This provision does not apply if, in a similar case, the extradition of a foreigner could not be granted

Article 9

Foreigners who have committed abroad any offence referred to in Article 3, and who are in the territory of a country whose internal legislation recognises as a general rule the principle of the prosecution of offences committed abroad, should be punishable in the same way as if the offence had been committed in the territory of that country.

The obligation to take proceedings is subject to the condition that extradition has been requested and that the country to which application is made cannot hand over the person accused for some reason which has no connection with the offence.

Article 10

The offences referred to in Article 3 shall be deemed to be included as extradition crimes in any extradition treaty which has been or may hereafter be concluded between any of the High Contracting Parties.

The High Contracting Parties who do not make extradition conditional on the existence of a

återvänt till sin egen stats territorium efter att i en annan stat ha begått brott som avses i artikel 3, straffas som om brottet hade begåtts inom den egna statens territorium, även om den skyldige har förvärvat medborgarskapet efter brottets förövande.

Denna bestämmelse skall inte tillämpas om det i ett liknande fall inte skulle kunna medges utlämning av en utlänning.

Artikel 9

Utlänning, som i en annan stat har begått ett brott som avses i artikel 3 och som uppehåller sig inom en stats territorium vars nationella lagstiftning som allmän regel erkänner principen om beivrande av brott som begåtts utom riket, skall straffas som om brottet hade begåtts inom denna stats territorium.

En förutsättning för skyldigheten att lagföra är att utlämnande har begärts och att den anmodade staten inte kan utlämna den anklagade av skäl som saknar samband med brottet.

Artikel 10

I fördrag om utlämning som har ingåtts eller i framtiden kan komma att ingås mellan parterna skall de gärningar som avses i artikel 3 betraktas som brott för vilka utlämning kan ske.

De parter, som inte gör utlämning beroende av överenskommelse eller reciprocitet, erkänner

treaty or reciprocity, henceforward recognise the offences referred to in Article 3 as cases of extradition as between themselves.

Extradition shall be granted in conformity with the law of the country to which application is made.

Article 11

Counterfeit currency, as well as instruments or other articles referred to in Article 3 (5), should be seized and confiscated. Such currency, instruments or other articles should, after confiscation, be handed over on request either to the Government or bank of issue whose currency is in question, with the exception of exhibits whose preservation as a matter of record is required by the law of the country where the prosecution took place, and any specimens whose transmission to the Central Office mentioned in Article 12 may be deemed advisable. In any event, all such articles should be rendered incapable of use.

Article 12

In every country, within the framework of its domestic law, investigations on the subject of counterfeiting should be organised by a central office.

This central office should be in close contact:

(a) With the institutions issuing currency;

(b) With the police authorities within the country;

(c) With the central offices of other countries.

hädanefter de gärningar som avses i artikel 3 som brott för vilka utlämning kan ske.

Utlämning skall beviljas i enlighet med den anmodade statens lag.

Artikel 11

Falska pengar, hjälpmedel och andra föremål som avses i artikel 3 (5) skall tas i beslag och förklaras förverkade. Sådana pengar, hjälpmedel och föremål skall efter förverkandet på därom gjord anhållan överlämnas, antingen till regeringen eller till emissionsinstitutet i den stat vars pengar det är fråga om med undantag, dels för föremål som enligt lagen i den stat där lagföringen har skett måste sparas som bevismaterial, dels för föremål vilkas överlämnande till den i artikel 12 avsedda centralbyrån anses önskvärd. I varje fall skall alla sådana föremål göras obrukbara.

Artikel 12

I varje stat skall, inom gränserna för statens lagstiftning, utredningar rörande penningförfalskning organiseras av en centralbyrå.

Centralbyrån skall stå i nära kontakt med

(a) emissionsinstitutet,

(b) polismyndigheterna i staten,

(c) centralbyråerna i andra stater.

It should centralise, in each country, all information of a nature to facilitate the investigation, prevention and punishment of counterfeiting currency.

Article 13

The central offices of the different countries should correspond directly with each other.

Article 14

Each central office should, so far as it considers expedient, forward to the central offices of the other countries a set of cancelled specimens of the actual currency of its own country.

It should, subject to the same limitation, regularly notify to the central offices in foreign countries, giving all necessary particulars:

(a) New currency issues made in its country;

(b) The withdrawal of currency from circulation, whether as out of date or otherwise.

Except in cases of purely local interest, each central office should, so far as it thinks expedient, notify to the central offices in foreign countries:

(1) Any discovery of counterfeit currency. Notification of the forgery of bank or currency notes shall be accompanied by a technical description of the forgeries, to be provided solely by the institution whose notes have been forged. A photographic reproduction or, if possible, a specimen forged note should be transmitted. In urgent cases, a

Varje sådan byrå skall fungera som central för upplysningar som kan underlätta utredning, förhindrande och bestraffning av penningförfalskning.

Artikel 13

Centralbyråerna i staterna skall stå i direkt förbindelse med varandra.

Artikel 14

Varje centralbyrå skall, i den utsträckning den finner det ändamålsenligt, tillhandahålla centralbyråerna i andra stater en uppsättning makulerade exemplar av sin stats lagliga betalningsmedel.

Varje centralbyrå skall, i samma utsträckning, regelbundet lämna centralbyråerna i andra stater underrättelser med alla nödvändiga detaljuppgifter om följande:

(a) Nya penningemissioner i sin egen stat.

(b) Indragning av pengar beroende på att de har upphört att gälla eller av annan anledning.

Utom i fall av rent lokalt intresse, skall varje centralbyrå, i den utsträckning den finner det ändamålsenligt, delge andra staters centralbyråer följande:

(1) Upptäckt av förfalskade pengar. Underrättelser om förfalskning av bank- och centralbankssedlar skall åtföljas av en teknisk beskrivning av förfalskningssättet, avgiven uteslutande av det emissionsinstitut vars sedlar har förfalskats; en fotografisk avbildning eller, om möjligt, ett exemplar av den falska sedeln skall översändas. I brådskande fall

notification and a brief description made by the police authorities may be discreetly communicated to the central offices interested, without prejudice to the notification and technical description mentioned above;

(2) Investigation and prosecutions in cases of counterfeiting, and arrests, convictions and expulsions of counterfeiters, and also, where possible, their movements, together with any details which may be of use, and in particular their descriptions, fingerprints and photographs;

(3) Details of discoveries of forgeries, stating whether it has been possible to seize all the counterfeit currency put into circulation.

Article 15

In order to ensure, improve and develop direct international cooperation in the prevention and punishment of counterfeiting currency, the representatives of the central offices of the High Contracting Parties should from time to time hold conferences with the participation of representatives of the banks of issue and of the central authorities concerned. The organisation and supervision of a central international information office may form the subject of one of these conferences.

Article 16

The transmission of letters of request¹ relating to offences referred to in Article 3 should be effected:

kan vederbörande centralbyråer under hand delges en anmälan och en summarisk beskrivning från polismyndigheterna, dock utan att det skall inverka på ovannämnda underrättelse och tekniska beskrivning.

(2) Utredning, åtal, frihetsberövande, lagföring och utvisning av penningförfalskare samt, om möjligt, deras rörelser och andra upplysningar av betydelse, såsom deras signalement, fingeravtryck och fotografi.

(3) Detaljerade upplysningar om upptäckt penningförfalskning med uppgift om huruvida upptäckten har lett till att alla falska pengar som är i omlopp har kunnat beslagtas.

Artikel 15

I syfte att säkerställa, förbättra och utveckla det direkta internationella samarbetet till förhindrande och bestraffning av penningförfalskning skall representanter för parternas centralbyråer tid efter annan hålla konferenser, i vilka även representanter för emissionsinstitutet och de berörda centrala myndigheterna skall delta. Vid en sådan konferens kan frågan om upprättande av en internationell informationscentral och dess kontrollerande verksamhet behandlas.

Artikel 16

En framställning om rättslig hjälp som hänför sig till brott som avses i artikel 3 skall framföras

¹ This expression has the same meaning as "letters rogatory".

(a) Preferably by direct communication between the judicial authorities, through the central offices where possible;

(b) By direct correspondence between the Ministers of Justice of the two countries, or by direct communication from the authority of the country making the request to the Minister of Justice of the country to which the request is made;

(c) Through the diplomatic or consular representative of the country making the request in the country to which the request is made; this representative shall send the letters of request direct to the competent judicial authority or to the authority appointed by the Government of the country to which the request is made, and shall receive direct from such authority the papers showing the execution of the letters of request.

In cases (a) and (c), a copy of the letters of request shall always be sent simultaneously to the superior authority of the country to which application is made.

Unless otherwise agreed, the letters of request shall be drawn up in the language of the authority making the request, provided always that the country to which the request is made may require a translation in its own language, certified correct by the authority making the request.

Each High Contracting Party shall notify to each of the other High Contracting Parties the method or methods of transmission mentioned above which it will

(a) helst direkt mellan de rättsliga myndigheterna, i förekommande fall via centralbyråerna,

(b) direkt mellan justitieministrarna i de båda staterna eller direkt från myndigheten i den begärande staten till justitieministern i den anmodade staten,

(c) genom förmedling av en diplomatisk eller konsulär företrädare för den begärande staten i den anmodade staten; denna företrädare skall överlämna framställningen till behörig rättslig myndighet eller till den myndighet som anvisas av regeringen i den anmodade staten och skall direkt från denna myndighet motta handlingar som utvisar att framställningen har verkställts.

I de fall som avses i (a) och (c) ovan skall en kopia av framställningen alltid samtidigt delges med den högsta myndigheten i den anmodade staten.

Om inte annat har avtalats, skall framställningen vara avfattad på den begärande myndigheten språk, dock att den anmodade staten har rätt att begära en auktoriserad översättning till sitt eget språk av den begärande myndigheten.

Parterna skall meddela varandra vilket eller vilka av de ovan nämnda sätten för framställning som de godkänner.

recognise for the letters of request of the latter High Contracting Party.

Until such notification is made by a High Contracting Party, its existing procedure in regard to letters of request shall remain in force.

Execution of letters of request shall not be subject to payment of taxes or expenses of any nature whatever other than expenses of experts.

Nothing in the present article shall be construed as an undertaking on the part of the High Contracting Parties to adopt in criminal matters any form or methods of proof contrary to their laws.

Article 17

The participation of a High Contracting Party in the present Convention shall not be interpreted as affecting that Party's attitude on the general question of criminal jurisdiction as a question of international law.

Article 18

The present Convention does not affect the principle that the offences referred to in Article 3 should in each country, without ever being allowed impunity, be defined, prosecuted and punished in conformity with the general rules of its domestic law.

PART II

Article 19

The High Contracting Parties agree that any disputes which might arise between them relating to the interpretation or application

Till dess att ett sådant meddelande har gjorts av en part, skall det förfarande för framställning som den parten för närvarande tillämpar fortfarande följas.

Verkställighet av framställningar får inte beläggas med andra pålagor eller kostnader än sakkunnigarvode.

Ingen bestämmelse i denna artikel skall tolkas som en förpliktelse för parterna att i fråga om brottmål godta någon form eller metod av bevisning som skulle stå i strid med deras lagstiftning.

Artikel 17

En parts deltagande i denna konvention får inte tolkas så att det påverkar partens inställning i den allmänna frågan om straffrättslig jurisdiktion i internationell rätt.

Artikel 18

Denna konvention skall inte inverka på principen att de gärningar som avses i artikel 3 i varje stat – utan att någonsin tillförsäkras straffrihet – skall kunna rubriceras, åtalas och bestraffas i enlighet med de allmänna stadgandena i statens nationella lagstiftning.

DEL II

Artikel 19

Parterna är överens om att alla tvister som kan uppkomma mellan dem i fråga om tolkningen eller tillämpningen av denna

of this Convention shall, if they cannot be settled by direct negotiation, be referred for decision to the Permanent Court of International Justice. In case any or all of the High Contracting Parties parties to such a dispute should not be Parties to the Protocol bearing the date of December 16th, 1920, relating to the Permanent Court of International Justice, the dispute shall be referred, at the choice of the parties and in accordance with the constitutional procedure of each party, either to the Permanent Court of International Justice or to a court of arbitration constituted in accordance with the Convention of October 18th, 1907, for the Pacific Settlement of International Disputes, or to some other court of arbitration.

Article 20

The present Convention, of which the French and English texts are both authentic, shall bear today's date. Until the 31st day of December 1929, it shall be open for signature on behalf of any Member of the League of Nations and on behalf of any non-member State which was represented at the Conference which elaborated the present Con-vention or to which a copy is communicated by the Council of the League of Nations.

It shall be ratified, and the instruments of ratification shall be transmitted to the Secretary-General of the League of Nations, who will notify their receipt to all the Members of the League and to the non-member States aforesaid.

konvention, som inte kan lösas genom direkta förhandlingar, skall hän-skjutas till Fasta mellanfolkliga domstolen för avgörande. Om de parter mellan vilka en tvist har uppkommit, eller någon av dem, inte är part i *protokollet av den 16 december 1920 angående den Fasta mellanfolkliga domstolen*, skall tvisten enligt deras avgörande och i enlighet med deras konstitutionella ordning, hänskjutas, antingen till Fasta mellanfolkliga domstolen, till en i enlighet *med konventionen den 18 oktober 1907 för avgörande på fredlig väg av internationella tvister* tillsatt skiljedomstol eller till annan skiljedomstol.

Artikel 20

Denna konvention, vars franska och engelska texter är lika giltiga, skall dagtecknas denna dag; den får till och med den 31 december 1929 undertecknas av varje medlem av Nationernas förbund och av varje utanförstående stat som var företrädd vid den konferens där denna konvention utformades eller som av Nationernas förbunds råd delgetts konventionen.

Konventionen skall ratificeras. Ratifikationsinstrument skall överlämnas till Nationernas förbunds generalsekreterare, som skall meddela Nationernas förbunds alla medlemmar om mottagandet därav och de utanförstående stater som avses i föregående stycke.

Article 21

After the 1st day of January 1930, the present Convention shall be open to accession on behalf of any Member of the League of Nations and any of the non-member States referred to in Article 20 on whose behalf it has not been signed.

The instruments of accession shall be transmitted to the Secretary-General of the League of Nations, who will notify their receipt to all the Members of the League and to the non-member States referred to in Article 20.

Article 22

The countries which are ready to ratify the Convention under the second paragraph of Article 20 or to accede to the Convention under Article 21 but desire to be allowed to make any reservations with regard to the application of the Convention may inform the Secretary-General of the League of Nations to this effect, who shall forthwith communicate such reservations to the High Contracting Parties on whose behalf ratifications or accessions have been deposited and enquire whether they have any objection thereto. If within six months of the date of the communication of the Secretary-General no objections have been received, the participation in the Convention of the country making the reservation shall be deemed to have been accepted by the other High Contracting Parties subject to the said reservation.

Article 23

Ratification of or accession to the present Convention by any High Contracting Party implies that its legislation and its administrative

Artikel 21

Från och med den 1 januari 1930 får varje medlem av Nationernas förbund och varje utanförstående stat, som avses i artikel 20 och som inte har undertecknat konventionen, ansluta sig till den.

Anslutningsinstrument skall överlämnas till Nationernas förbunds generalsekreterare, som skall meddela alla förbundsmedlemmar och de utanförstående stater som avses i artikel 20.

Artikel 22

Stater som är beredda att i enlighet med artikel 20 andra stycket ratificera, eller att i enlighet med artikel 21 ansluta sig till denna konvention, men som önskar göra förbehåll med avseende på dess tillämpning, får meddela Nationernas förbunds generalsekreterare om sin avsikt. Denne skall ofördröjligen delge dessa förbehåll med samtliga de parter som har deponerat ratifikations- eller anslutningsinstrument och samtidigt fråga dem om de önskar resa några invändningar. Om ingen av parterna inom sex månader efter delgivningen har rest någon invändning, skall anslutningen till konventionen av den stat som har gjort ifrågavarande förbehåll anses ha blivit godkänd av de övriga parterna med sagda förbehåll.

Artikel 23

En parts ratificering av eller anslutning till denna konvention förutsätter att partens lagstiftning och administrativa system står i

organisation are in conformity with the rules contained in the Convention.

Article 24

In the absence of a contrary declaration by one of the High Contracting Parties at the time of signature, ratification or accession, the provisions of the present Convention shall not apply to colonies, overseas territories, protectorates or territories under suzerainty or mandate

Nevertheless, the High Contracting Parties reserve the right to accede to the Convention, in accordance with the provisions of Articles 21 and 23, for their colonies, overseas territories, protectorates or territories under suzerainty or mandate. They also reserve the right to denounce it separately in accordance with the provisions of Article 27.

Article 25

The present Convention shall not come into force until five ratifications or accessions on behalf of Members of the League of Nations or non-member States have been deposited. The date of its coming into force shall be the ninetieth day after the receipt by the Secretary-General of the League of Nations of the fifth ratification or accession.

Article 26

After the coming into force of the Convention in accordance with Article 25, each subsequent ratification or accession shall take effect on the ninetieth day from the date of its receipt by the Secretary-General of the League of Nations.

överensstämmelse med konventionens bestämmelser.

Artikel 24

Om en part vid undertecknandet, ratificeringen eller anslutningen inte förklarar annat, skall bestämmelserna i denna konvention inte gälla kolonier, översjöiska territorier, protektorat eller områden som står under överhöghet eller mandat.

Parterna förbehåller sig dock rätten till anslutning i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 21 och 23 för sina kolonier, översjöiska territorier, protektorat och områden som står under deras överhöghet eller mandat. De förbehåller sig även rätten att i varje särskilt fall säga upp konventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 27.

Artikel 25

Denna konvention träder i kraft när den har ratificerats eller tillträtts av fem medlemmar av Nationernas förbund eller utanförstående stater. Den träder i kraft den nittionde dagen efter det att Nationernas förbunds generalsekreterare har mottagit det femte ratifikations- eller anslutningsinstrumentet.

Artikel 26

Varje ratifikation eller anslutning som görs efter det att konventionen har trätt i kraft i enlighet med artikel 25 får effekt från och med den nittionde dagen efter det att vederbörande instrument har mottagits av Nationernas förbunds generalsekreterare.

Article 27

The present Convention may be denounced on behalf of any Member of the League of Nations or non-member State by a notification in writing addressed to the Secretary-General of the League of Nations, who will inform all the Members of the League and the non-member States referred to in Article 20. Such denunciation shall take effect one year after the date of its receipt by the Secretary-General of the League of Nations, and shall operate only in respect of the High Contracting Party on whose behalf it was notified.

Article 28

The present Convention shall be registered by the Secretariat of the League of Nations on the date of its coming into force.

In faith whereof the above-mentioned Plenipotentiaries have signed the present Convention.

Done at Geneva, the twentieth day of April, one thousand nine hundred and twentynine, in a single copy, which will remain deposited in the archives of the Secretariat of the League of Nations, and of which certified copies will be transmitted to all the Members of the League and to the non-member States referred to in Article 20.

PROTOCOL

I. INTERPRETATIONS

At the moment of signing the Convention of this day's date, the undersigned Plenipotentiaries declare that they accept the interpretations of the various provisions of the Convention set

Artikel 27

Denna konvention får sägas upp av medlemmar av Nationernas förbund och av utanförstående stater genom skriftligt meddelande till förbundets generalsekreterare, som skall meddela samtliga medlemmar därom och de utanförstående stater som avses i artikel 20. En uppsägning skall få effekt ett år efter den dag då den mottagits av Nationernas förbunds generalsekreterare; uppsägningen skall endast gälla den part på vars vägnar den har gjorts.

Artikel 28

Denna konvention skall registreras av Nationernas förbunds sekretariat den dag då den träder i kraft.

Till bekräftelse härav har ovannämnda bemyndigade ombud undertecknat denna konvention.

Upprättad i Genève den 20 april 1929 i ett enda exemplar, som skall deponeras i Nationernas förbunds sekretariats arkiv och varav bevittnade avskrifter skall tillställas samtliga medlemmar av Nationernas förbund och de utanförstående stater som avses i artikel 20.

PROTOKOLL

I. TOLKNING

Vid undertecknandet av den denna dag dagtecknade konventionen förklarar undertecknade bemyndigade ombud härmed att de godtar nedanstående tolkningar av de angivna bestämmelserna i

out hereunder.
It is understood:

konventionen.
Det är överenskommet

Prop. 2000/01:40
Bilaga 3

(1) That the falsification of a stamp on a note, when the effect of such a stamp is to make that note valid in a given country, shall be regarded as a falsification of the note.

(1) att förfalskning av stämpel på penningssedel i syfte att göra denna gångbar i en viss stat skall betraktas som förfalskning av sedeln,

(2) That the Convention does not affect the right of the High Contracting Parties freely to regulate, according to their domestic law, the principles on which a lighter sentence or no sentence may be imposed, the prerogative of pardon or mercy and the right to amnesty.

(2) att konventionen inte skall inkräkta på parternas rätt att, inom gränserna för sin egen lagstiftning, fritt reglera principerna för att ett lägre eller inget straff ådöms samt benådning och amnesti,

(3) That the rule contained in Article 4 of the Convention in no way modifies internal regulations establishing penalties in the event of concurrent offences. It does not prevent the same individual, who is both forger and utterer, from being prosecuted as forger only.

(3) att bestämmelserna i artikel 4 i konventionen inte skall medföra någon ändring i de nationella bestämmelserna om straff vid sammanträffande av brott; den skall inte hindra att den som gör sig skyldig till både penningförfalskning och utprämling av falska pengar straffas endast som penningförfalskare,

(4) That High Contracting Parties are required to execute letters of request only within the limits provided for by their domestic law.

(4) att parterna är skyldiga att tillmötesgå en framställning om rättslig hjälp endast i den utsträckning det stadgas i deras nationella lagstiftning.

OPTIONAL PROTOCOL

FAKULTATIVT PROTOKOLL

Recognising the important progress regarding the suppression of counterfeiting currency which has been realised by the Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency bearing this day's date, the High Contracting Parties signatory to this Protocol, subject to ratification undertake, in their mutual relations, to consider, as regards

Med erkännande av de viktiga framsteg i fråga om bekämpande av penningförfalskning som den denna dag dagtecknade *konventionen för bekämpande av penningförfalskning* innebär, förpliktat sig de parter som har undertecknat detta protokoll att, med förbehåll för ratificering, i sina inbördes relationer med avseende på utlämning betrakta de

extradition, the acts referred to in Article 3 of the said Convention as ordinary offences.

Extradition shall be granted according to the law of the country to which application is made.

The provisions of Part II of the said Convention apply equally to the present Protocol, with the exception of the following provisions:

(1) The present Protocol may be signed in accordance with Article 20 of the Convention in the name of any State Member of the League of Nations and of any non-member State which has been represented at the Conference and which has signed or will sign the Convention, or to which the Council of the League of Nations shall have sent a copy of the said Convention.

(2) The present Protocol shall come into force only after it has been ratified or adhered to in the name of three Members of the League of Nations or States which are not members.

(3) Ratification of and accession to the present Protocol are independent of ratification of or accession to the Convention.

In faith whereof the Plenipotentiaries named below have signed the present Protocol.

Done at Geneva, in a single copy, forming an Annex to the Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency, on the twentieth day of April, one thousand nine hundred and twentynine.

i artikel 3 i konventionen nämnda gärningarna såsom straffbara som brott mot allmän lag.

Utlämning skall medges i enlighet med den anmodade statens lag.

Bestämmelserna i del II i konventionen skall även gälla i fråga om detta protokoll utom i följande avseenden:

(1) Detta protokoll får undertecknas i enlighet med artikel 20 i konventionen av medlemsstat i Nationernas förbund och av varje utanförstående stat som varit representerad vid konferensen och har undertecknat eller kommer att underteckna konventionen eller av stat som av Nationernas förbunds råd har delgetts konventionen.

(2) Detta protokoll träder i kraft när det har ratificerats eller tillträtts av tre medlemmar av Nationernas förbund eller utanförstående stater.

(3) Ratificering och anslutning till detta protokoll skall vara oberoende av ratificering och anslutning till konventionen.

Till bekräftelse härav har nedanstående bemyndigade ombud undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Genève i ett enda exemplar som skall utgöra en bilaga till *konvention för bekämpande av penningförfalskning* av den 20 april 1929.

Rådets rambeslut

av den 29 maj 2000

om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder (2000/383/RIF)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR FATTAT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artiklarna 31 e och 34.2 b i detta,

med beaktande av Förbundsrepubliken Tysklands initiativ¹,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande², och av följande skäl:

1. I rådets förordning (EG) nr 974/98 av den 3 maj 1998 om införande av euron³ fastställs att sedlar och mynt i euro skall sättas i omlopp från och med den 1 januari 2002 och att de deltagande medlemsstaterna är skyldiga att se till att det finns lämpliga påföljder för förfalskning av sedlar och mynt i euro.

2. Kommissionens meddelande av den 23 juli 1998 till rådet, Europaparlamentet och Europeiska centralbanken med titeln ”Skydd av euron mot förfalskning” bör noteras.

3. Europaparlamentets resolution av den 17 november 1998 om kommissionens meddelande av den 23 juli 1998 till rådet, Europaparlamentet och Europeiska centralbanken med titeln ”Skydd av euron mot förfalskning”⁴ bör noteras.

4. Europeiska centralbankens rekommendation av den 7 juli 1998 avseende vissa åtgärder för att stärka det rättsliga skyddet för eurosedlar och euromynt⁵ bör noteras.

5. Bestämmelserna i den internationella konventionen om bekämpning av penningförfalskning av den 20 april 1929 med tillhörande protokoll bör beaktas.

6. Den särskilda europeiska betydelse som euron har och principen om icke-diskriminering i artikel 5 i 1929 års konvention, vilket gör det nödvändigt att säkerställa att stränga straffrättsliga och andra påföljder

¹ EGT C 322, 10.11.1999, s.6.

² Yttrandet avgivet den 17 februari 2000 (ännu ej offentliggjort i EGT).

³ EGT L 139, 11.5.1998, s. 1.

⁴ EGT C 379, 7.12.1998, s. 39.

⁵ EGT C 11, 15.1.1999, s. 13.

kan ådömas för allvarliga förfalskningsbrott som berör euron eller andra valutor, bör beaktas.

7. Euron kommer på grund av sin världsomfattande betydelse att vara särskilt utsatt för risken att förfalskas.

8. Hänsyn bör tas till att bedräglig verksamhet i samband med euron redan har konstaterats.

9. Lämpligt skydd av euron bör säkerställas i alla medlemsstater genom effektiva straffrättsliga åtgärder även innan sedlar och mynt i euro börjar sättas i omlopp den 1 januari 2002, i syfte att värna om den nya valutans nödvändiga trovärdighet och därmed undvika allvarliga ekonomiska konsekvenser.

10. Hänsyn bör tas till rådets resolution av den 28 maj 1999 om förstärkning av det straffrättsliga skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron⁶ med tillhörande riktlinjer för ett bindande rättsligt instrument.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Definitioner

I detta rambeslut avses med

– *konventionen*: den internationella konventionen om bekämpning av penningförfalskning av den 20 april 1929 med tillhörande protokoll⁷,

– *pengar*: papperspengar (inklusive sedlar) och pengar av metall, som är lagliga betalningsmedel, inklusive eurosedlar och euromynt, som är lagliga betalningsmedel i enlighet med förordning (EG) 974/98,

– *juridisk person*: varje enhet som har denna ställning enligt tillämplig nationell lagstiftning, med undantag av stater eller andra offentliga organ vid utövandet av de befogenheter som de har i egenskap av statsmakter samt internationella offentliga organisationer.

Artikel 2

Samband med konventionen

1. Detta rambeslut syftar till att komplettera bestämmelserna i konventionen med nedanstående bestämmelser och att underlätta medlemsstaternas tillämpning av dem.

⁶ EGT C 171, 18.6.1999, s. 1.

⁷ Nr 2623, s. 372, Nationernas förbunds traktatsamling. Undertecknad i Genève den 20 april 1929.

2. De medlemsstater som hittills inte har anslutit sig till konventionen åtar sig att i detta syfte göra detta.

3. Åtagandena enligt konventionen skall inte påverkas.

Artikel 3

Allmänna brott

1. Varje medlemsstat skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att följande handlingar är straffbara:

a) Att i bedrägligt syfte framställa eller ändra pengar, oavsett vilka medel som har använts.

b) Att i bedrägligt syfte sprida falska pengar.

c) Att importera, exportera, transportera, ta emot eller anskaffa falska pengar i syfte att sprida dem och med vetskap om att de är falska.

d) Att i bedrägligt syfte tillverka, ta emot, anskaffa eller inneha

– redskap, föremål, datorprogram eller alla andra instrument som är specifikt avsedda för att förfalska eller ändra pengar, eller

– hologram eller andra delar av pengar som tjänar som skydd mot förfalskning.

2. Varje medlemsstat skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att deltagande i och anstiftan till sådan verksamhet som avses i punkt 1, samt försök till sådan verksamhet som avses i punkt 1 a–c är straffbara.

Artikel 4

Andra brott

Varje medlemsstat skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att sådana handlingar som avses i artikel 3 är straffbara även när det rör sig om sedlar eller mynt som framställs eller har framställts med hjälp av lagliga anordningar eller material i strid mot de rättigheter eller villkor enligt vilka de behöriga myndigheterna får ge ut mynt och sedlar och utan dessa myndigheters samtycke.

Artikel 5

Icke utgivna mynt och sedlar avsedda att sättas i omlopp

Varje medlemsstat skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att sådana handlingar som avses i artiklarna 3 och 4 är straffbara när

a) det rör sig om de kommande eurosedlarna och euromynten och handlingen begås före den 1 januari 2002,

b) det rör sig om sedlar och mynt avsedda att sättas i omlopp men som ännu inte har givits ut, och som är i en valuta som utgör lagligt betalningsmedel.

Artikel 6

Påföljder

1. Varje medlemsstat skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att sådana handlingar som avses i artiklarna 3–5 medför effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder, inbegripet frihetsberövande som kan leda till utlämning.

2. Brotten att i bedrägligt syfte framställa eller ändra pengar enligt artikel 3.1 a skall kunna bestraffas med fängelse varvid det maximala straffet inte skall understiga åtta år.

Artikel 7

Jurisdiktion

1. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 i denna artikel

– skall varje medlemsstat vidta nödvändiga åtgärder för att upprätta sin jurisdiktion över de brott som avses i artiklarna 3–5, när brottet helt eller delvis har begåtts inom dess territorium,

– är artiklarna 8 och 9 samt artikel 17 i konventionen tillämpliga på de brott som avses i artiklarna 3–5 i detta rambeslut.

2. Åtminstone de medlemsstater som har antagit euron skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att förfalskning, åtminstone när det gäller euron, är åtalbar, oberoende av gärningsmannens nationalitet och vilken plats brottet har begåtts på.

3. Om flera medlemsstater har jurisdiktion och möjlighet att väcka åtal för ett brott som grundas på samma omständigheter, skall de berörda medlemsstaterna samarbeta för att fatta beslut om vilken av dem som skall väcka åtal mot gärningsmannen eller gärningsmännen, så att åtalet om möjligt koncentreras till en enda medlemsstat.

Artikel 8

Juridiska personers ansvar

1. Varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan ställas till ansvar för de brott som anges i artiklarna 3–5 och som begås till deras förmån av varje person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och som har en ledande ställning inom den juridiska personens organisation grundad på

- befogenhet att företräda den juridiska personen, eller
- befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar, eller
- befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen,

samt för medhjälpare eller anstiftare till sådana brott eller försök till förövande av de brott som avses i artikel 3.1 a och 3.1 b.

2. Förutom de fall som redan angivits i punkt 1, skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person kan göras ansvarig när brister i övervakning eller kontroll som skall utföras av en sådan person som avses i punkt 1 har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att till den juridiska personens förmån begå ett sådant brott som anges i artiklarna 3–5.

3. Den juridiska personens ansvar enligt punkterna 1 och 2 skall inte utesluta lagföring av fysiska personer som är gärningsmän, anstiftare eller medhjälpare till ett brott som anges i artiklarna 3–5.

Artikel 9

Påföljder för juridiska personer

1. Varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person som görs ansvarig i enlighet med artikel 8.1 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande påföljder som skall innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och som kan innefatta andra påföljder, som

- a) fräntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd,
- b) tillfälligt eller permanent näringsförbud,
- c) rättslig övervakning,
- d) rättsligt beslut om att avveckla verksamheten.

2. Varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person som har gjorts ansvarig i enlighet med artikel 8.2 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande påföljder eller åtgärder.

Artikel 10

Territoriell tillämpning

Detta rambeslut skall tillämpas på Gibraltar.

Artikel 11

Genomförande

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut senast den 31 december 2000 med avseende på artikel 5 a och senast den 29 maj 2001 med avseende på övriga bestämmelser.

2. Senast samma datum skall medlemsstaterna till rådets generalsekretariat, kommissionen och Europeiska centralbanken överlämna texterna till de bestämmelser genom vilka deras åtaganden enligt detta rambeslut omsätts i nationell lagstiftning. Rådet kommer att senast den 30 juni 2001, mot bakgrund av en rapport som skall färdigställas på grundval av denna information samt en skriftlig rapport från kommissionen, utvärdera i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit nödvändiga åtgärder för att följa detta rambeslut

Artikel 12

Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Officiella tidningen.

Utfärdat i Bryssel den 29 maj 2000

På rådets vägnar
A. Costa

Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken dels att 2 kap. 3 § samt 14 kap. 6 och 12 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i balken skall införas en ny paragraf, 14 kap. 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

För brott som begåtts utom riket dömes även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats å svenskt fartyg eller luftfartyg, så ock eljest om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör Försvarmakten på ett område där en avdelning av Försvarmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i utlandsstyrkan inom Försvarmakten eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,

4. om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför gränsöverskridande arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt,

5. om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning,

6. om brottet begåtts inom område som ej tillhör någon stat och förövats mot svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot utlänning med hemvist i Sverige,

7. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatssabotage, försök till sådana brott, folkrättsbrott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor eller osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, eller

7. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatssabotage, *penningförfalskning*, försök till sådana brott, folkrättsbrott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor eller osann eller ovarsam utsaga inför

¹ Senaste lydelse 2000:345 (2000:646).

en internationell domstol, eller
8. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

14 kap.

6 §

Den som eftergör inom eller utom riket gällande penningssedel eller mynt eller *annorledes* förfalskar sedel eller mynt, *dömes* för penningförfalskning till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, *dömes* till fängelse, lägst två och högst åtta år.

Den som eftergör inom eller utom riket gällande penningssedel eller mynt eller *på annat sätt* förfalskar sedel eller mynt, *döms* för penningförfalskning till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Första stycket tillämpas även i fråga om penningssedel eller mynt som beslutats för utgivning men som ännu inte är gällande.

Är brottet grovt, *döms* till fängelse, lägst två och högst åtta år.

6 a §

Den som anskaffar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar eller tar annan liknande befattning med falsk penningssedel eller falskt mynt som avses i 6 §, med uppsåt att det förfalskade skall prånglas ut, döms för olovlig befattning med falska pengar till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

12 §

För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, undertryckande av urkund, signaturförfalskning, penningförfalskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande av vad som förfalskats, *så ock* för underlåtenhet att avslöja penningförfalskning *dömes* till ansvar enligt *vad* i 23 kap. *stadgas*. Skulle brottet, om det

För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, undertryckande av urkund, signaturförfalskning, penningförfalskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande av vad som förfalskats, *och* för underlåtenhet att avslöja penningförfalskning *döms* till ansvar enligt *bestämmelserna* i 23 kap. *Detsamma gäller försök till olovlig*

fullbordats, *hava* varit att anse som ringa, *må dock ej* dömas till ansvar enligt vad nu sagts.

befattning med falska pengar som består i försök till anskaffande eller mottagande av det förfalskade. Skulle brottet, om det fullbordats, *ha* varit att anse som ringa, *skall dock inte* dömas till ansvar enligt vad nu sagts.

Prop. 2000/01:40
Bilaga 5

Denna lag träder i kraft den 1 april 2001.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2000-10-18

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Enligt en lagrådsremiss den 12 oktober 2000 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Stefan Johansson.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 november 2000

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande och statsråden
Bodström, Thalén, Ulvskog, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Engqvist,
Larsson, Wärnersson, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition Prop. 2000/01:40 Penningförfalskning
m.m.